

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Efterretninger

om

Horsens lærde Skole

for Skoleaaret 1840—41.

Med indstrøede Bemærkninger.

Indbydelseskrift

til

Hoved = Examen i Horsens Skole

den 13de Septbr. 1841 og følgende Dage.

Af

Rector Müllertz.

Kjøbenhavn.

Trykt i det Seidelinske Officin, hos Louis Klein.

Det hører til vore Tiders gode Egenheder, at der langt mere end tilforn tænkes over de Indretninger og Stiftelser, der vedkomme det Almindelige, og at en større Opmærksomhed er henvendt paa disse. Det var da en snuf og tidsvarende Beslutning, Directionen for Universitetet og de lærde Skoler tog, da den lod, at der hvert Aarsmaal fra samtlige lærde Skoler udgaae Efterretninger om, hvad der for Almeenheten kan være vigtigt at vide om enhver Skole og dens Arbeide. Den retsindige Mand, naar han stræber at gjøre sin Gjerning som for Guds Nafyn, kan ikke ønske andet, end at hans Færd og Daad ogsaa maa, saa nøiagtig og sandfærdig som mueligt er, blive alle Andre bekendt. Vel er en Skolemands Arbeide af den Natur, at det meest foregaaer i Stilhed, og dets Værd tildeels kun kan bedømmes efter længere Tids Forløb eller af de Nærmeststaaende; dog aabner han gjerne Enhver Leilighed til at overbevise sig om, hvorvidt Alt gaaer tilbørlig og ordentlig til. Og saa ere disse Stiftelser af saa stor Vigtighed for Ungdommens Dannelse og derved for Fædrelandet i det Hele, at den nøieste Kundskab om dem vel maa ønskes almindelig udbredt. Det staaer nu til at haabe, at saadanne Efterretninger ogsaa virkelig maae bidrage til at vække Deeltagelse for Skolerne og lade Enhvers Gjerning blive seet i sit rette Lys.

Om Horsens lærde Skole bleve Efterretninger for det forrige Skoleaar meddeelte i det Indbydelseskræft, som

udgif til Skolens Hoved-Examen isior. Hertil henvises i nærværende fortsatte Efterretninger, som slutte sig til hine.

Examen. Til Hoved-Examen i Septbr. 1840 fremstillede der sig 29 Disciple. Af disse bleve tre, C. F. Bruun, D. Binzer, Th. F. Dolberg, efter aflagt Prøve dimitterede til Universitetet. For de øvrige 26 fik Prøven i Skolen saadant Udfald, at 20 fik Hoved-Characteren laud. (to med Fortrin), 2 fik vix laud., 3 h. ill., 1 v. h. ill. Examen blev som sædvanlig bivaanet af endeel Tilhørere fra Byen og Omegnen foruden de videnskabelige Mænd, hvilke ifølge Skoleforordningen indbydes til som overordentlige Censorer at overvære denne Prøve, der er aaben for Alle og Enhver.

Efterat Examen var tilendebragt, blev dens Udfald og Disciplenes Dpflætning bekendtgjort af Rector ved en Tale paa Skolen. Dette skeer i nogle Skoler, efter foregaaende Kundgiørelse eller Indbydelse, i Nærværelse af Enhver, som har Lyst at være tilstede derved. Men da der ved den Leilighed maa gøres Bemærkninger om Disciplene og tildeles Enkelte Roes eller Daddel, hvis Hensigt dog ikke er enten at ophvie eller at beskæmme for det hele Publicum; har jeg fundet det rettest, ikke at lade denne Hvitidelighed foregaae i Nærværelse af Andre end Skolens Lærere og Disciple, saa gierne jeg end ellers seer min kiære Skole beæret med talrigt Besøg ved andre Leiligheder.

Af den Tale, som ved denne Leilighed blev holdt, finder jeg det paaføende her at meddele et Par Brudstykker.

„Blandt de Ting, kiæreste Disciple, som i det afvigte Skoleaar ere foresaldne hos os, maae vi vel kalde det en af de vigtigste, det Besøg, vor hvitelskede Konge og Landsfader i Sommer aflagde her paa Skolen, og hvorved Han henvendte nogle deilige Ord til dem, som jo altid ville være os i kiært og helligt Minde. De lovede i Sangen „Trostab mod Kou-

gen i Liv og i Død"; og dette, som er alle Danneborgeres almindelige Pligt, vil man naturligviis ogsaa altid først og fornemmelig vente af de unge Mennesker, der lære saa meget godt, hvis Aand dannes ved Videnskabernes Dyrelse, og som derved ret egentlig opfordres til endog fremfor Andre at tilegne sig en god og adelig Tænkemaade. Heraf tog Maieštæten Anledning til at lægge dem paa Hjerte, at Kundskabers Erhvervelse vel er vigtig og gavnlig, men at det er endnu langt vigtigere, at et Menneske har en god Tænkemaade, tilegner sig gode Grundfætninger, og handler og lever derefter; derved, sagde Han, vilde de først ret vise deres Trofskab mod Konge og Fædreland; Han vishede da, at Gudsfrøgt og Dyd altid maatte være det Maal, de skulde have for Øine, det, de fremfor Alt skulde trachte efter. Saaledes talte vor dyrebare Konge til dem. Seer her, høitelskede Disciple, just hvad tidt er fremsat for dem som det, der skal være deres Hovedmaal og al Skoleunderviisningens Frugt: at de under Forstandens Dphlysning og Kundskabers Erhvervelse tillige forædle Hjertet og bevare deres Gudsfrøgt og Tro. Dette var det, vor aller-naadigste Konge lagde dem paa Sinde. Han bød dem vel ihukomme dette, og altid huske paa, at Han havde sagt det til dem; og vi have jo vistnok alle lovet og love i vore Hjertter, at de sande og smukke Ord stedse skulde være os dyrebare og uforglemmelige. Han bad og Skolens Lærere bidrage Deres til at indprente Ungdommen en god Tænkemaade, gode Grundfætninger; og jeg behøver jo ikke at sige, at vi gjøre dette ei alene ved Ord og Tale, men ogsaa ved Levned og et godt Exempel. — Lader da, kæreste Unge, disse vor Konges herlige Ord være Eder dyrebare, viser stedse i Eders Færd, at I glemme dem aldrig, ihukommer bestandig, hvad Kiærlighed I skyldte en Konge, der paa saa mange Maader og i saa

høi Grad viser sin faderlige Omhu ogsaa for Ederes sande Vel!“ — —

„Jeg var færdig med, hvad jeg idag havde at sige, dersom det ikke var Trang for mit Hjerte, inden vi skilles ad, endnu at fremsføre nogle Ord. Det er i disse Dage just 25 Aar, siden den Mand, som af os alle er den ældste Arbejder ved denne Skole, Hr. Overlærer Storm, begyndte sin Virksomhed som Lærer ved den Skole, hvor han selv tidligere havde modtaget sin Ungdomsdannelse. Der er, ærebe Hr. Overlærer! vist Ingen i vort Samfund, hverken af Lærere eller Lærlinger, der ikke erkender og paastikker den Lærdom og Læredygtighed, der pryder Dem, eller den samvittighedsfulde Hoiagtighed, der udmærker Deres daglige Underviisning, Deres Examination ved Examina, og al Deres Embedsgierning, eller den redelige Omhu for Ungdommens Fremgang, som De altid har udviist, eller den Bravhed i Tænkemaade, hvorpaa ogsaa jeg, have end vore Meninger om enkelte Ting undertiden kunnet være ulige, har havt saa mange Beviser. Enhver, som stikker, hvad det vil sige, i 25 Aar tro at have virket i et saa byrdefuldt Kald, i en tidt for menneskelige Dine lidet lennet Virksomhed, vil yde Dem sin Hoiagtelse og Tak. Vi alle her forsamlede bringe Dem vor kærilige Lykønskning, og haabe, at De endnu længe maa virke for denne Skole, og glæde os med Deres velvillige Sindelag!“*) —

De tre haabefulde unge Mennesker, som Skolen iflor dimitterede til Universitetet, fik ved Examen artium i Kiøbenhavn følgende specielle Characterer.

---

*) Det behagende H. M. vor allernaadigste Konge, efter Foreskilling fra Directionen, at tilstaae Hr. Overlærer Storm et Gage-tillæg af 100 Rbd. aarlig fra 1 Jan. d. A.

C. F. Bruun. D. Binzer. Th. F. Dolberg.

Danſt Stiil*)	laud.	laud.	laud.
Latin	laud.	l. p. c.	laud.
Lat. Stiil	h. ill.	h. ill.	h. ill.
Græſt	laud.	laud.	laud.
Hebraiſt	laud.	laud.	laud.
Religion	laud.	h. ill.	laud.
Geographie	laud.	laud.	laud.
Hiſtorie	laud.	laud.	laud.
Arithmetik	laud.	l. p. c.	laud.
Geometrie	laud.	laud.	h. ill.
Tydt	laud.	laud.	laud.
Frænſt	laud.	laud.	laud.
Hoved=Characteer	laudabilis.	laudabilis.	laudabilis.

Da den Omſtændighed, at Bruun og Binzer ifkun opnaaede h. ill. for deres latinske Stiil, kunde hos Nogen give Anledning til den, uden Tvivl ikke vel grundede, Mening, at de heri havde været mindre vel underviiste, eller ikke havde gjort tilbørlig Fremgang, finder jeg det passende at lade afstrykke deres Stile, nøiagtig efter de Afſkrifter af dem, som ved Hr. Profeſſor Madvigs Venſkab ere mig meddelte.

Bruuns Stiil er ſaaledes lydende: (Examens No. 126)

Vix quisquam est eorum, qui academicam quaerunt civitatem, cui ignotum sit, nobis in litteris Græ-

---

*) Denne Rubrik benævnes i Characterliſterne mindre nøiagtig: Udarbeidelse i Modersmaalet. Der gøres ikke længer, ſom engang, nogen ſærſkilt danſt Udarbeidelse; men Examinandernes Dygtighed i at ſkrive Danſt bedømmes, hvilket jeg og anſeer for bedre, efter Stilen og Sproget i deres hiſtoriske og Religions-Udarbeidelſer. For Iſlænderne er Danſt heller ikke Modersmaal, og efter Forordningen om Examen artium af 22 Marts 1805 § 3 ſaa. maatte det synes, ſom om de end ikke vare pligtige at deeltage i den da befalede danſke Udarbeidelse.

cis comoedias esse ab Aristophane, in Latinis a Plauto et Terentio. Cum omnes fabulæ utriusque horum poetarum aut ex Græco translatae sint, aut tamen ad specimina Græca omnino formatae, in eam opinionem quidam fortasse incidere, ut putent, Plautum et Terentium Aristophanis magnopere esse similes, sed non dubitamus, quin plurimis notum sit, et maximum esse discrimen, et unde hoc veniat. Id enim genus comoediæ, in quo Aristophanes omnia, quæ in civitate Atheniensium et vita acciderunt, quam liberrime tractavit, et, ut ea lumen poeseos penetraret, audacissimis usus est inventis et imaginibus, in extrema parte vitæ eius jam commutatum, postea prorsus est omissum. Novum ortum est genus, cuius poetæ sola ex vita quotidiana argumenta arcessivere operamque dedere, ut, veram illius speciem imitantes, varia ingenia jocose et acute depingerent. Illam comoediam, quæ nova appellata est, Plautus et Terentius ad Romanos traduxere; quantum poetæ posteriores, Plautum et Terentium imitari incipientes, quam formam apud eos reperissent, eam paullatim mutaverint et extenderint, commemorare hic non est locus.

Bingers Stil: (Gr. No. 165)

Inter civitatem academicam appetentes vix quisquam ignorat, in Græcis literis Aristophanis, in Latinis Plauti atque Terentii exstare comoedias. Quoniam omnes utriusque illorum poetarum fabulæ vel e Græco translatae vel certe ad exemplaria Græca plane compositæ sunt, adductus fortasse aliquis est, ut crederet, Plautum atque Terentium Aristophanis esse persimiles; nos autem non dubitamus, quin

plurimi noverint, et maximam inter eos esse dissimilitudinem, et quæ causa huius rei sit. Illud enim comoediarum genus, in quo Aristophanes omnia, ad rempublicam ac vitam Atheniensium pertinentia, summa licentia tractabat, atque, ut luce poesis ea penetraret, inventis metaphorisque audacissimis utebatur, in extrema jam ætatis Aristophanis parte mutatum est, ac postea totum corrui. Novum genus ortum est, cuius poetæ, e vita privata sola et quotidiana materia arcessita, veram illius speciem imitantes, ut diversas hominum naturas jocosè atque facete describerent, amisi sunt. Illam comoediam, cui nomen datum est novæ, Plautus atque Terentius ad Romanos traduxerunt; quantum poetæ noviores, a Plauti atque Terentii imitatione incipientes, formam, apud illos inventam, paulatim mutaverint atque laxaverint, hic non est locus commemorandi.

J Overlærer Mag. Ingerslevs indholdsrige og velskrevne Bog: Om det lærde Skolevæsenes Tilstand etc. tales S. 114 som om der hos os ved Examen artium ubetinget bliver givet laud. for en latinisk Stil, naar den er fri for grovere grammaticalske Feil; at denne Forestilling ingenlunde stemmer med det Birkelige, ville de her afstrykte Stile vise. Engelstofts Annaler meddeelte i sin Tid (1808, I, S. 61 ff.) Prøver af latiniske Stile, for hvilke de forskellige Characterer vare givne. Det vil ikke være uden Interesse at giere en Sammenligning mellem, hvad der tilforn er fordret og hvad der nu fordres ved vor Examen artium. Jeg lader her afstrykke en Stil, for hvilken der i 1807 blev givet Udmærket godt eller l. p. e.

Cum Epaminondas dux Thebanorum a Laconia esset reversus, capitalis judicii est accusatus, quod imperium quatuor menses diutius, quam legibus

esset constitutum, tenuisset. Collegas suos ut eos servaret, rogavit, ut omnem culpam in se unum conferentes contenderent, se invitos ut leges violarent, coactos esse. Ipsum se iudicibus repræsentavit confirmans, se suis factis, quibus nullæ causæ meliores sibi essent, optime defendi posse. Si ea non tali modo iudicarent, eos rogavit, ut se interficiendum curarent, ea tamen conditione, ut columnæ eius sepulchrali hæc verba insculperentur: Epaminondas Thebanos coegit ferro flammaque vastare Lacedæmoniorum agros, quos nemo quingentos annos hostiliter intraverat, Messenam iterum ædificare et Græcis libertatem reddere. Iudices vim verborum sentientes eum absolverunt.

Det vil ikke være ubekendt, at der i den senere Tid har vilst sig en betydelig Meningsulighed om det Hensigtsvarende i, at den latinske Stil i de lærde Skoler søges drevet med saa stor Omhu, og om man gjør Ret i ved Examen artium at gjøre Fordringerne i denne Henseende saa store, som det skeer. Medens Nogle ansee den latinske Stil for en hyppelig Dvælse til at fremme Landsudvikling, Eftertanke, Skarpsindighed, mene Andre, at det er urigtigt, at saa megen Tid anvendes paa at lære at skrive et fremmed og fra Modersmaalet saa meget afvigende Sprog, hvilken Færdighed dog de Færreste komme til siden at benytte i Livet, og at den betydelige Tid bedre blev anvendt til at erhyrve andre dannende og forædlende Kundskaber og Færdigheder. Sandheden ligger vel her som saa tidt i Midten. At der af Nogle lægges for stor Bægt paa den latinske Stil og drives ligesom et Afguderie dermed, kan vel ikke aldeles negtes; ei heller, at Modersmaalet derimod undertiden behandles med en Ligegyldighed eller Stødsløshed, hvortil den særdeles Omhu for at undgaae en

Barbarisme i et fremmed Sprog danner en slynderlig Modsetning. Paa den anden Side er det ei mindre vist, at Værdien af, hvad unge Mennesker lære, ingenlunde maa bedømmes efter den umiddelbare Anvendelse deraf i Livet, og at Ungdommen lærer meget, som siden, uden ligefrem at bruges, dog i mange Henseender har bidraget til at udvikle og danne Landen. At Sprogunderviisning horer herhen, ville vel Alle erkende. Og at en Skole bør frembyde Leilighed ogsaa for de udmærkede Hoveder til at lære saa meget og gjøre i ethvert Fag saa stor Fremgang som muelig, vil man vel indrømme. Snarere kunde det synes, at Fordringerne ved Examen artium kunde i denne Henseende nedsættes noget. Jo flere Ting de Unge skulle anvende Tid og Flid paa, desmere kan det falde dem vanskeligt, endog med den bedste Anviisning og Veiledning, at gaae i lige Grad tilbunds i enhver Ting. Jo mere ogsaa en Skole søger at drage Omfjerg for en god Underviisning i Dansk; jo mere vort Modersmaal for den Unge udfolder sin Rigdom, Dybhed og Ynde, og jo mere Ungdommen tilegner sig dette, des vanskeligere vil det undgaaes, endog ved en meget omhyggelig Underviisning i Latinen, at der i den latinske Stil indløber Danismer. Og jeg veed dog ikke, om man just skal sørge derover. De allerfleste af en lærd Skoles Disciple dannes dog ikke til egentlig lærde Mænd eller Philologer, men til vordende Præster, Dommere, Læger, der skulle tænke og tale paa Dansk. Men den Landsudvikling, den Landsdannelse, som hertil er uomgængelig fornøden, bør Skolen have lagt en god Grundvold til, paa hvilken da ogsaa den vordende Philolog kan bygge videre. At de gamle Sprog i Forening med Historien hertil er et Hovedmiddel; derom blive vel de Fleste enige. Men for en Skoles Bestyrer vil det allerede være nok, at Lov og Kongebud fastsætte, hvad der skal undervises i. Han maa da efter Bliot og Samvittighed sørge for, at i hvert

Fag det Maal af Kundskab bliver naaet, som enhver Discipel efter sine Evner er istand til at opnaae.

Disciplene. Efter Examen iflor bleve tre dimitterede, een udgif til anden Bestemmelse. I Skolen indkom 4 nye Disciple. Desuden blev en Discipel, som var udgaaet fra en anden Skole, mod Slutningen af Septbr. anmeldt til at optages her; men da han var over 18 Aar gammel, og speciel Tilladelse til hans Optagelse ikke var erhvervet efter Skoleforordn. § 63, kunde han ikke modtages. Disciplenes Tal ved det nye Skoleaars Begyndelse blev saaledes 29. Efter Halvaars-Examen i Foraaret ere to udgaaede til anden Bestemmelse. Skolen har saaledes nu følgende 27 Disciple.

Fjerde Klasse.

1. Hans Frederik Plesner, en Søn af Provst Plesner i Glud, Bierge Herred.
2. Johannes Bernth, Søn af Herredsfoged Justitsraad Bernth her i Byen.
3. Philip Theodor Davidsen, Søn af Handelsmand Davidsen h. i B.
4. Niels Peder Klug, Søn af Sabelmager Klug h. i B.
5. Johan Frederik Utke, Søn af Maior Utke i Weile.
6. Johan Peter Rosendahl, Søn af Procurator Rosendahl h. i B.
7. Jørgen Christopher Bilstrup, Søn af Landmand Bilstrup i Lundum Stov.
8. Christian Malte Kragballe, Søn af Procurator Kragballe i Weile.
9. Hans Christian Utke, Broder til Nr. 5.

Tredie Klasse.

10. Geert Marinus Holbek, Søn af Proprietair Holbek til Albek ved Aalborg.

11. Hans Holbek, Broder til foregaaende.
12. Biggo Harald Baldemar Bernth, Broder til Nr. 2.
13. Rasmus Sæker Feveile, Søn af Landmand Feveile, Eier af Lille Grundet ved Veile.

Anden Classes første Afdeling.

14. Jens Laurids Christian Holst, Søn af Bogbinder og Brand-Capitain Holst h. i B.
15. Rudolph Helms, Søn af Apotheker Helms h. i B.
16. Adolph Johan Hugo Barfoed, Søn af Pastor Barfoed i Skade.
17. Poul Christian Glud, Søn af Kammerraad Glud til Jønsgaard.
18. Magdalenus Christian Brorson Carstensen, Søn af Pastor Carstensen i Naarup.
19. Carl Otto Magnus Adolph Horn, Søn af Procurator Horn h. i B.
20. Jens Christian Bay Krag, Søn af Procurator Krag i Frederikshavn.

Anden Classes anden Afdeling.

21. Ludvig Bagger Nissen Kragballe, Broder til Nr. 8.
22. Jens Frederik Carl Laurids Larsen, Søn af Strædemester H. Ch. Larsen h. i B.
23. Conrad Amfinck, Søn af Ritmester Amfinck, N. af D., h. i B.
24. Jørgen Caius Stallknecht, Søn af Jernstøberie-Eier og Guldsmed Stallknecht h. i B.
25. Hercules Christian Vilhelm Løve, Søn af Told-Kasse-
rer Kammerraad Løve i Veile.

Første Klasse.

26. Finn Magnusfen Lauritzen, Søn af Landmand Lauritzen paa Sveigaard.
27. Julius Salomon Gurjel, en Søn af Kiøbmand Gurjel her i Byen.

Af disse Disciple ventes de tre øverste i Aar at blive dimitterede.

Klasse=Inddeling. Denne Skole bestaaer, ligesom de øvrige Latin-skoler, af fire Classer; men det er at mærke, at Gurjus i 4de Klasse *) er her treaarigt. Dette er indført under D. Worms Rectorat, og jeg finder det saa godt og tienligt, i Forbindelse med Skolens øvrige Indretning, at jeg ikke har havt Anledning til at gjøre Forandring deri. I 3die Klasse er Tiden bestemt til 2 Aar som det sædvanlige, i de to laveste Classer derimod kun til eet Aar i hver. Skolegangstiden er saaledes ordentligvis 7 Aar, eet Aar i 1 Cl., eet Aar i 2 Cl., to Aar i 3 Cl., og tre Aar i Mesterlectie; hvilket svarer til den Alder af 10 Aar, i hvilken Disciplene maae modtages i Skolen, og den af 17 Aar, som skal være opnaaet, inden Dimission til Universitetet maa finde Sted. Dog er det just ikke meget sædvanligt, at Disciple her gaae 1ste og 2den Klasse igiennem paa kortere Tid end 3 Aar tilfammen. Meget kommer det herved an paa Gyverne, saavel som paa den tidlige Undervisning og Udvikling. I Almindelighed er det at ønske, at Disciplene ikke maatte være meget over 10 Aar ved deres Indsættelse i Skolen, naar de ikke ere bragte videre end til at komme i den nederste Klasse. At

---

*) Det stemmer med sædvanlig dansk Sprogbrug, at den øverste Klasse (tilforn Lectie) i en Skole nævnes med det høieste Tal, den nederste med det laveste. Første Klasse er altsaa den nederste, fjerde Klasse den øverste. I Tydskland er Brugen den modsatte; der kaldes øverste Klasse prima, hvoraf Navnet Primaner om de øverste Disciple i Skolen.

en Dreng har naaet en Alder af 11—12 Aar og derover, inden han sættes i Skolen, og dog ikke er kommet videre, end at han maa begynde forfra i 1ste Klasse, er kun lidet ønskeligt; vel kan Aaaret ligesuldt naaes, men det bliver seent; bedre derfor, at man, i alt Fald efter Raadforsej med Skolens Rector, søger den Unges Dannelses da bragt saa vidt, at han kan indtræde i 2den Klasse*).

Man har i den senere Tid begyndt at ansee det som en stor Ulempe ved de lærde Skolers Indretning, at Disciplene behøve at sidde mere end eet Aar i hver Klasse, og man har foreslaaet som noget langt fortrinligere, at en Skole skulde have lutter eenaarige Classer, hvis Tal da maatte blive 7-8. At en saadan Inddeling kan have Fortrin, især i talrige Skoler, kan ikke negtes; ogsaa tillader Skoleforordningen § 57, hvad i det Væsentlige fører til det samme, at Classerne maae deles i særskilte Afdelinger, naar det ved Disciplenes ulige Fremgang bliver fornødent. Især i de lavere Classer er det ufordeelagtigt, naar Disciple af meget forskiellig Fremgang og Udvikling skulle undervises samlede, hvilket jeg derfor ogsaa her saavidt muelig har søgt at forebygge. Allerede 1834 blev derfor 2den Klasse deelt i to Afdelinger, dog dengang kun i nogle Dage. Men at Indførelsen af eenaarige Classer skulde være uomgængelig fornøden, for at en lærd Skole fuldkommen skulde kunne opfylde sin Bestemmelse, kan jeg ikke indrømme. Man kan meget godt ordne Tingene saaledes, at de Ældre i

---

*) Jeg finder det fornødent at gientage, hvad allerede i forrige Aars Skolefterretninger blev bemærket, at det efter Skoleforordningens § 64 er Rector alene, der bestemmer, hvad Klasse og Plads der skal anvises den Nyoptagne. Dog seer det naturligtvis ikke uden efter Overlæg med de Lærere, som have deeltaget i at prøve den Anmeldte. Prøven foretages i Nær-værelse af Børnenes Fædre og Lærere, naar disse ønske at være tilstede derved.

en Glasſe ikke ſinkes eller ſættes tilbage for de ſenere Indkomne, og at Diſciplene hvert Aar komme til at læſe nyt, ſaa at de ingenlunde behøve i det andet Aar, de ſidde i Glasſen, at gientage det ſelvsamme, der var lært i det foregaaende Aar. Sidſtnævnte Ulempe ſynes mig endog ſnarere at kunne frygtes ved eenaarige Glasſer, naar (hvad dog undertiden maa hændes) ikke alle Diſciplene kunne blive flyttede op ved Skoleaarets Ende, men enkelte, fordi de ei tilbørlig have lært, hvad der bør kræves af dem, maae blive tilbage i Glasſen. Bedſt i alt Fald, at den nye Indretning forſt ved enkelte Skoler prøves; og ſkulde det da virkelig findes, at diſſe udrettede mere end andre, maatte det endda nærmere overveies, om ikke Grunden dertil ſnarere var at ſøge hos de Underviſende end hos Indretningen, om ikke det gode Udfald ſnarere var at tilſkrive Enkeltes udmærkede Dygtighed og Alles redelige Samvirken end de eenaarige Glasſer.

Naar man endog har raadet til at nedlægge enkelte Skoler for at faae en ſaadan Indretning almindelig i de øvrige, ſynes dette mig dog en vel ſtor Forandring for en Formſ Skyld; thi en Skoles Inddeling i Glasſer vedkommer dog meſt Formen: Beſtyrers og Lærers hele Perſonlighed og den Aand, hvori de virke, vil altid være det, der meſt betinger en Skoles Flor og Gavnlighed. Skoler bør kun nedlægges, hvor de kunne ſkionnes at være aldeles overflødige; og man maatte i alt Fald heller indſtrænke de ved nogle Skoler viſnok betydelige Befoſtninger, for at de øvrige ei ſkulde mangle det Fornødne, end aldeles tilintetgiøre nogen. Vi have nu vel ikke mange flere lærde Skoler i Danmark end omtrent fornødent. Mangen Uformynde, ſom kunde have ſtort Kald til Bogen, vil det blive umueligt at følge dette Kald, naar han maatte ſøge til et fraliggende Sted. Det er iøvrigt viſnok ikke ugrundet, hvad Hr. Rector Flemmer anfører i Tidſkr.

for Litt. og Kritik, 1841, S. 345, at en Skole kan være meget talrig, uden at dette behøver at være skadeligt, og at navnlig Sædelighed og Orden derfor ligefuldt kan haandhæves. Men det lader sig dog ikke negte, at den mindre talrige Skole ogsaa har sine Fordele, og at dersom Tonen blandt Disciplene udarter, har det i den meget talrige Skole dog stundum ikke faa liden Banffelighed at bringe god Orden tilbage. Bedre vel derfor, at Skoler af begge Slags bestaae ved Siden ad hinanden, end at alle Skoler skulle være særdeles talrige.

Forjaavidt man i Forbindelse med dette Forslag tillige har fat det, at der med de lærde Skoler skulde forenes Gymnasial-Clasfer, hvor de unge Mennesker, efter at være blevet Studenter, havde at høre Forelæsninger og underkaste sig den Prøve, som nu kaldes første Deel af Anden Examen; maa jeg ikke dølge, at jeg ogsaa derved har endeel Betænkelse. At være en duelig Lærer i en Skole og at være en videnskabelig Docent til at holde Forelæsninger som ved et Universitet, er ikke eet, og man gjøre ikke Regning paa hyppig at finde begge Egenskaber forenede. Ogsaa overveie man vel, om man ikke ved det Foreslagne gaaer ud over Skolernes egentlige Bestemmelse. I det mindste faaer man da derved to forskellige Slags Disciple ved en Skole, der maae være en forskiellig Disciplin undergivne, og let kunde gjensidig virke usfordelagtig paa hinanden. I den Tid et Gymnasium var forenet med Odense Skole, blev dog den Indretning ingenlunde ubetinget anpriist. Troer man imidlertid, at der ogsaa i denne Henseende bør prøves en Forandring, da gjøre man Forsøget paa et Sted, hvor det kan skee uden Bekostning, eller stor Forandring, og let igien indstilles, om det findes fornødent. Man aabne Sorø Academi, hvis videnskabelige Forelæsninger til Anden Examen hidtil ingen uden Studenterne fra Sorø Skole have maattet besøge. Der holder nu et Antal Lectorer Forelæsnin-

ger for et stundum ikke meget større Antal Studenter. Man tilstede ogsaa Andre Udgang til disse Forelæsninger og den dermed forenede Examen, og iagttage, hvad Virkning deraf vil spores*).

Den ovenfor meddeelte Liste over Disciplene vil vise, at 2den Klasse i denne Skole er i indværende Skoleaar deelt i to Afdelinger. Dette blev paa Rectors derom giorte Forestilling af Directionen tilladt under 5te Septbr. f. A. Allerede i Foraaret 1834 blev efter mit Forslag 2den Klasse paa Grund af dens Talrigbed deelt i nogle af Underviisnings-Fagene, og ved den Leilighed blev een Lærer mere ansat ved Skolen.

---

*) I vor Tid, da saa Mange gløde af en brændende Zver for Forbedringer, men stundum vente disse snarere af forandrede Indretninger end af den Aand og Zver, den Rebdelighed og Dygtighed, der dog ved al menneffelig Birken er Hovedsagen (naft Besfiguelssen ovenfra), har man seet et endnu betydeligere Forslag giort: at henlægge det hele Underviisningsvæsen i Fædrelandet lige fra Universitetet til de laveste Almue- og Fattig-Skoler og den hele geistlige Stand under eet Collegium. Man er derved, synes mig, gaaet ud fra et misforstaaet Begreb om Genbed, der let leder til Genfædighed. Om Universitetet og de lærde Skoler og det Videnskabelige i det Hele skulde kunne vente Fordele af en saadan Indretning, maa jeg dog meget omvilde. Jeg frygter, at Detaillen af de mange geistlige Sager let vilde drage Dymærksomheden fra de reen videnskabelige. Ogsaa for Retfærdighed og Borgerfrihed kunde man nære nogen Frygt, naar Collegiemedlemmer, der mest vare valgte med Hensyn til lærde Indsigter, skulde afgjøre egentlig juridiske Spørgsmaal. Hvorledes alene Muleteringer for Skoleforsømmelser have kunnet afgive en viid Mark for Ubillighed og Uret, kan man skønne af 3ydfte Stændertidende for 1836, 2den Række, S. 1049—50, 1051, og Bladet Dannebrog 1811 No. 1—2, S. 7 og 23. Saadant var dog ikke saa let at frygte ved deslige Sagers Afgjorelse under det danske Cancellie, et Collegium, Stampe i sine Erklæringer uden Trivl med god Zvie anseer som en Støtte for den borgerlige Frihed hos os.

Delingen har senere fundet Sted, naar og saalænge den er anseet for nødvendig.

Underviisningen etc. De unge Mennesker, som i Mar ventes at afgaae fra Skolen til Universitetet, ville der have at angive følgende, som i Skolen er læst og gienneemgaaet. I Latin: 4 Bøger af Livius, Sallusts *Catilina*; Ciceros *Cato Maior* og *Lælius* samt to af Bøgerne *de officiis*; *Talerne pro Archia, pro lege Manilia*, og de fire mod *Catilina*; første og anden Bog af *Horatses Oder* samt *Epistlerne med ars poet.*, to Bøger af *Virgils Æneide*, *Juvenals 10de og 14de Satire*. Grammatiken er gienneemgaaet efter *Baden*, *Antiquiteter* efter *Meiers romerske Oldsager*, *Gudelæren* efter *Ramlers Mythologie*. — I Græsk: 5 Sange af *Homers Iliade*, to Bøger af *Herodotus*, *Xenophons memorabilia*. Grammatik er lært efter *Lange*, græske Oldsager efter *Schaafs* Lærebog oversat ved *Hundrup*. — I Hebraisk: *Genesis*; og af *Davidsen* tillige de 10 første *Psalmer**). — Af det græske Nye Testamente er læst *Matthæi* og *Johannis Evangelier*. — *Mathematiken* er gienneemgaaet efter *Urfinus* Lærebog; *Plesner* opgiver desuden Læren om *Logarithmer*, *Ligninger af 1ste Grad*, og *Potentisregning*. I de øvrige

---

*) Under 16 Novbr. 1821 autoriserede Directionen til Brug ved den hebraiske Sprogunderviisning een af de 3 Grammatiker: *Rasmussens, Blochs, Lindbergs*, og paalagde Rectorerne ved Indberetningerne om Dimission udtrykkelig at anmelde, hvilken af disse Sprog lærer der er brugt af Dimittenderne, „da disse ved Examen artium ville blive examinerede i Overeensstemmelse med den Grammatik, som er lagt til Grund ved deres Underviisning.“ Et lignende Tilfald have adskillige Skoler ønsket med Hensyn til Examinationen i *Mathematik*, og det kunde være ønskeligt i flere Tilfælde, skjøndt der vistnok overalt mere bør sees paa Indsigt i en Videnskab end spørges om en vis Bogs Ord. — Her i Skolen bruges *Lindbergs* mindre hebr. Gram. med tilhørende Tabeller.

Sprog og Bidsensfaber er Underviisningen udstrakt til det Befalede, omtrent ligesom i Beretningen for forrige Aar er opgivet.

Angaaende Underviisningen med de øvrige Disciple i Skolen kan for dette Skoleaar følgende især være at mærke.

Dansk. For Disciplene i øverste Klasse synes det mig af megen Bigtighed, at de, foruden at kiende Sproglæren og Reglerne for en god Stil, og foruden at faae Dvelse i at opsætte deres Tanker skriftlig, tillige blive bekiendte med gode danske Skribenters Arbejder, ei alene de nyere men ogsaa de ældre. Læsning af endel af vore mange gode Forfattere giver først et noget udstrakt Bekiendtskab med Sprogets Rigdom saavel som med dets Historie. Flors danske Læsebog er til dette Tiemed benyttet, men ogsaa andre gode danske Skrifter, s. Ex. Grundtvigs Oversættelse af Saxo. — I de øvrige Klasser er Tiden ligeledes deelt mellem Læsning, Grammatik-Underviisning, og skriftlige Arbejder.

Latin. Fjerde Klasse har i dette Skoleaar læst: to Bøger af Livius, Ciceros Cato maior, Lælius, og de officiis 2den Bog, første Bog af Virgils Æneide, Horatses Epistler 2den Bog med ars poetica. Grammatik*), Mythologie, og Oldsager som Candidaterne. — Tredie Klasse: Sallusts

---

*) I Anledning af Beretningen fra forrige Aar blev opkastet det Spørgsmaal: „I hvad Aar blev den latinske Profodie giennemgaaet?“ Det kunde Spørgeren have læst sig til i Beretningen. Naar det nemlig i den hedder S. 75, at 4de Klasse har læst hele J. Badens lat. Grammatik, og 3die Klasse samme Grammatik indtil Profodien, saa synes der dog virkelig af disse Ord med tilstrækkelig Tydelighed at fremgaae, at Profodien var læst i det Aar i 4de Klasse. Det var i Juni Maaned 1810 at den var blevet udførlig giennemgaaet. Iøvrigt vil det, hver Gang latinske Digtere læses, og især naar Horatses Dder giennemgaaes, være nødvendigt at meddele det Bigtigste af Profodien efter Bef. af 10 Aug. 1818 A. S. 5, hvilket og her bestandig er sket.

Jugurtha, som var læst i denne Klasse i forrige Skoleaar indtil Cap. 87, blev læst ud*); derefter er giennemgaaet Ciceros Lælius og Cato Maior. Grammatik efter Baden. — 2den Klasse a: to Bøger af Cæsars bellum gallicum og 2 Bøger af Phædri Fabler; Badens Gramm. forfra til § 171 med Anmærkningerne. — 2den Klasse b: af Cornelius: Iphicrates, Chabrias, Timotheus, Conon, Dion; to Bøger af Phædri Fabler; Badens Gr. forfra til § 158 og §§ 164—167 med Anm. — Første Klasse: de ovennævnte fem Levnedsbeskrivelser af Cornelius og af Grammatiken til § 158. — Skriftlige Dvælseser finde Sted i de tre øverste Classer saaledes, at i fjerde og tredie Klasse anvendes dertil 3 Timer om Ugen, hvoraf de to til latinsk Stil, den ene til Oversættelse af Latin paa Dansk; i anden Klasse gjøres lat. Stil to Gange ugentlig.

Græsk. Fjerde Classes øverste Afdeling: flette Sang af Iliaden, tredie Bog af Herodot, to Bøger af Xenophons memor.; nederste Afdeling: anden og tredie Sang af Iliaden, første Bog af Herodot; hele Classen Langes Grammatik og Schaafs Oldsager**). — Tredie Klasse: af Xenophons

---

*) Planen for Læsningen af de latinske Autorer i de lavere Classer er her i det Væsentlige denne, at i 1ste Klasse, efterat det Nødvendige af Grammatiken er giennemgaaet, læses en Deel af Cornelius, i 2den Klasse af Julius Cæsar og Phædrus, (hvilke Autorer ikke herfra angives til Examen artium). I 3die Klasse læses sædvanlig nogle af Ciceros Taler, Lælius, Cato Maior, eller andet, hvis Valg retter sig efter Disciplenes Fremgang. I afvigte Aar blev mod Sædvane men efter Læreren's Pnske Sallusts Jugurtha valgt, da det Sæt af Disciple, der da var i Classen, fandtes at være istand til at begynde paa en Autor, hvis Stil vistnok afviger endeel fra det sædvanlige, og derfor kræver en omhyggelig Giennemgaaen, hvorved Lærlingerne gjøres opmærksomme paa Stilens Egenheder. Ellers pleier Sallust ikke her at læses forend i øverste Klasse.

***) Som det hører til Forbedringerne ved Underviisningen i de lærde Skoler, at Modersmaalet og Fædrelandets Historie

memor. 2 Bøger; de Øverste desuden to Sange af Iliaden. Ogsaa her er læst Grammatik og Oldsager. — Anden Klasse a: foruden Sprogglæren endeel af Langes Materialier; Anden Klasse b: en mindre Deel af samme Læsebog. Første Klasse*): Grammatiken §§ 1—42.

Hebraisk. Fjerde Klasse endeel Capitler af Genesis. Tredie Classes øverste Afdeling: de 7 første Capitler af Genesis. Alle det Fornødne af Grammatiken.

Tydsf. Fjerde Classes øverste Afdeling: Hiorts Læsebog S. 1—441 og Schillers Wallenstein; nederste Afdeling omtrent 200 Sider i samme Læsebog, men paa forskjellige Steder. Tredie Klasse: samme Læsebog S. 125—268. Alle

skænkes i Almindelighed større Opmærksomhed end tilforn, saaledes bør dette gjælde om flere Ting, der vedkomme Fædrelandet, eller høre til almindelig eller videnskabelig Dannelse, skøndt det ikke er af de Ting, der blive Gienstand for Prøver ved nogen Examen. Dertil hører, at den studerende Ungdom lige saavel bør kiende noget til den nordiske Mythologie og Oldsager, som den lærer at kiende disse hos Grækerne og Romerne. Fra næste Skoleaar vil derfor i øverste Klasse i en af de til Daanf bestemte Timer ogsaa blive giennemgaaet Skrivet: Ledetraad til nordisk Oldkyndighed, udgivet af det kongel. Nordiske Oldskrivt-Selskab, som dertil velvillig har skænket nogle Exemplarer. — Ogsaa om Fædrelandets borgerlige Forhold eller hvad man kalder Statistikk bør den unge Studerende faae at vide mere end vore Lærebøger i Geographien meddele. Ved at giennemgaae Danmarks Geographie er dertil Leilighed.

*) Med Hensyn til en Bemærkning i Tidsskrift for Literatur og Kritik 1811 S. 362 finder jeg fornødent at gjentage, hvad allerede i Beretningen for f. A. S. 76 blev anført, at det ikke her i Skolen er vedtaget som Regel eller finder Sted hvert Aar, at der læses Græsk i første Klasse. Fremgangen hos de Børn, som indsættes i Skolen, er nemlig meget ulige. Medens nogle ikke have lært mere end netop hvad Skoleforordn. § 63, 3, foreskriver, have andre, uden dog at kunne sættes høiere end i første Klasse, begyndt baade paa Latin og Græsk, og synes da at burde vedblive dermed.

Hjorts større tydske Grammatik. Anden Classe: D. Wolffs tydske Læsebog S. 127—220 og Hjorts mindre tydske Gr. Første Classe: samme Læsebog S. 52—118 og S. 127—133. Under 29de Septbr. f. N. har Directionen tilladt, at Bresemanns tydske Læsebog maa føres i Brug istedetfor Wolffs (som er meget vanheldet ved Trykfeil), dog naturligviis kun efterhaanden og saaledes, at foreget Beføstning for Disciplene saavidt muelig undgaaes.

Franst. Fjerde Classe: Borrings Etudes littéraires S. 156—175 og S. 315—408. Tredie Classe: Samme Læsebog S. 1—11, S. 93—103, og S. 141—175*). I begge Classer Reichmanns Grammatik, Bestengaards Udgave.

Religion. Fjerde Classe: Fogtmanns Lærebog (2det Dplag) S. 169 til Enden; Herslebs (større) bibelske Historie, Afdelingen om det nye Testamente. I gr. N. T. Johannis og noget af Matth. Ev. Da det er en ikke ugrundet Klage, at den studerende Ungdom i Skolerne i vore Læder stundum fiender mere til Homer og Cicero end til Bibelen, saa bliver nogen Tid anvendt til Læsning af den hellige Skrift især

---

*) Den kyndige Ungdomslærer vil ikke være uvidende om, at det ved Brugen af en Læsebog især med Begyndere tidt kan findes fornødent at gjøre et Udvalg af Stykkerne, hvilket endog ved en Directions-Skrivelse til denne Skole af 18 Aug. 1838 udtrykkelig er tilladt. Naar det da finder Sted, som her, at der er læst paa forskjellige Steder i en Læsebog, og disse i den trykte Beretning opgives, haaber jeg, Ingen vil vise den Ubillighed at anføre alene det ene af de opgivne Steder, og saa holde sig op over, at saa lidet er læst. Bedre og, at Lærere kappes om at undervise grundig end om at have læst meget! Men det er meget mistligt at bedømme en Lærers Arbejde efter den større eller mindre Mængde af det, der er læst, uden at tage Hensyn til, hvorledes det Læste er behandlet. Om Lærersarbejde gielder for saavidt hvad Eddard Storm sagde om Skribentvirksomheden:

Spørg ei, hvor meget en Forfatter skrev,

Men spørg, hvor smukt og sandt og godt det blev.

N. T. Tredie Glasſe har i Lærebog og bib. Hiſt. læſt omtr. det ſamme ſom fjerde Glasſe Anden Glasſe a Balles Lærebog 7de og 8de Cap. Anden Glasſe b og første Glasſe Lærebogens 3—5te og noget af 6te Cap. I bibeliſt Hiſtorie have diſe Glasſer Afdelingen af det N. T. Paſſende Pſalmer læres udenad. En Discipel, ſom er af den moſaiſke Troesbekiendelse, har læſt endeel af den udgivne Lærebog i Religion for den jødiſke Ungdom og af Levisons bibeliſte Fortællinger for ſamme.

Hiſtorie. Fjerde og tredie Glasſe have, efterat have læſt den gamle Geographie, tildeels efter Schaaf ved Hundrup, giennemgaaet efter Eſtrupſ Lærebog den gamle Hiſtorie. Anden og første Glasſe have læſt Fædrenelandets Hiſtorie, efter Suhms Haandbog, indtil Frederik den 3die.

Geographie. Fjerde og tredie Glasſe have giennemgaaet Verdensdelene udenfor Europa; 4de Glasſe tillige nogle af de europæiſke Riger. 2den og 1ſte Glasſe Jørgenſ Udtog af den hele Geographie.

Mathematik*). Fjerde Glasſe har giennemgaaet Urſins Lærebog i den rene Mathematik; tredie Glasſe endeel deraf. Anden og første Glasſe have havt Øvelse i practiſt Regning.

Naturhiſtorie. Her er i de 3 Glasſer giennemgaaet Slutningen af Dyrælæren, iſær Inſecterne; anden Glasſe, ſom har 2 Timer ugentlig, har tillige begyndt paa Planteælæren.

Læſetiden i denne Skole er om Sommeren fra 8 til 12, om Vinteren fra 9 til 12, om Formiddagen, og om Eftermiddagen læſe de to øverſte Glasſer i Sommermaanederne fra 2 til 5, i Vintermaanederne fra 2 til 6, de to nederſte

---

*) Ved Gramina er dette Fag deelt i to, og der gives ſærſkilt Character for Arithmetik og Geometrie, hvilket er lovbefalet, men neppe kan retfærdiggjøres ved nogen videnskabelig eller anden tilſtrækkelig Grund.

Glasfer om Sommeren fra 2 til 4, om Vinteren fra 2 til 5. Løverdags Eftermiddag er fri, og giver saaledes Disciplene en mere samlet Tid til de Arbejder, der kræve denue. Derimod undervises der Løverdags Formiddag fire Timer, baade Sommer og Vinter. De to øverste Glasfer have saaledes hver 39, de to nederste hver 34 Timer om Ugen. Hertil kommer Underviisningen i Gymnastik og Sang, til hver 4 Timer om Ugen, men heri deeltage ikke alle Disciplene paa een Gang. I Gymnastik har hver Discipel to Timer om Ugen; af Syngetimerne er een bestemt til eenstemmig (især Choral-) Sang, hvori alle Disciplene undervises, de øvrige Timer til fjerstemmig Sang, hvori de Disciple, som have bedst Sang=Stemme, skifteviis deeltage. Syngetimerne gives i Middagsstunden fra 12 til 1; Gymnastiktimerne ere om Aftenen efter Skoletid, der tillige er Svømmetid i den Deel af Sommeren, da disse Dvelfer kunne finde Sted.

Skoleforordningen § 55 tilsteder mellem den anden og tredje Formiddags- og Eftermiddags=Time et Ophold i Underviisningen, som i Skolerne sædvanlig kaldes Fri=Qvarteret. Da denne Skole ikke har nogen Legeplads undtagen den forbi Bygningen løbende Havnevei, har jeg siden Efteraaret 1833 indført, at Fri=Qvarteret ikke finder Sted; men derimod gives ved hver Times Udlob et lidet Ophold, dog ikke over 5 Minutter, i hvilken Tid Disciplene have Tilladelse til at være udenfor Skolen og røre sig. En af Lærerne, efter Omgang, er altid derved tilstede,*) og dersom den Lærer, det tilkommer at føre Tilsynet, ikke strax kan komme ud, er det aftalt, at den Lærer, der først kommer ud med sin Glasfe, endog om han ellers er færdig med sin Underviisning, bliver tilstede, indtil en anden

---

*) Skoleforordn. § 55 begynder med de Ord: "Disciplene skulle i Skolen være under bestandigt Opsyn."

Lærer kommer. Naar flere Lærere gaae ud, bliver dog altid een inde for at føre Tilsyn med de Disciple, som ere forblevne i Læseværelserne. — Skoleforordn. befaler sammesteds, at de Lærere, som give Underviisning i Formiddagens eller Eftermiddagens første Time, skulle indfinde sig saa betids, at Disciplene, medens de samle sig, ikke ere uden Opsyn. For at gjøre denne Pligts Opfyldelse mindre byrdefuld, er det aftalt, at een Lærer hver Formiddag og hver Eftermiddag møder saa betimelig som behøves.

At forminde Tallet paa de daglige Underviisningstimer, for at give Disciplene mere Tid til eget Arbejde, er i de senere Tider foreslaact, ved nogle Skoler iværksjat. Denne Forandring kunde have endeel for sig; men hidtil har jeg dog havt nogen Betænkelighed ved at foreslaae den her, da den ei er fundet aldeles nødvendig, især fordi Lørdag Eftermiddag er fri; heller ikke er noget Duffe om Forandring i denne Henseende yttret enten af Lærere, Disciple, eller Forældre. De unge Mennesker, som ventes at blive dimitterede i Efteraaret, pleier Tiden fra Sommerferien eller endog tidligere at tilstaaes til Repetition, saa at de fra den Tid kun i enkelte Timer komme paa Skolen.

Planen for Skolearbejdet i indværende Skoleaar, saaledes som den efter Overlæg med Skolens Lærere var affattet, blev under 29 Septbr. f. A. af Directionen bifaldet. Fagfordelingen blev derved for det meste ligesom den tidligere har været, idet Rector overtog Underviisningen i Historie og Geographie, Religion og Dansk samt tildeels i Latin i 4de Klasse og Historie i 3die Klasse; Overlærer Storm Græsk i hele Skolen, Tydsk i de to øverste Classer, og Skrivetimerne; Lærer Schmidt Hebraisk, Latin i tredie Klasse, Religion i de tre lavere og Regning i de to nederste Classer; Lærer Gand. Theol. Rosendahl Latin i 2den Klasse a og b samt 1ste Klasse;

Lærer Cand. Theol. Knudsen Danff, Geographie, og Naturhistorie i de tre lavere Classer, Historie og Tydsk i de to laveste Classer; og Lærer Cand. Theol. Bendz Latin i fjerde Klasse, forjaavidt denne Underviisning ikke besørjes af Rector, samt Fransk og Mathematik i de to øverste Classer. — I Foraaret blev Lærer Cand. Theol. Chr. F. Schmidt, efter omtrent 4½ Aars Tjeneste ved Skolen, befordret til Catechet i Ribe. I hans Sted har Directionen constitueret Cand. Theol. J. L. S. Bohr, som i henved 4 Aar af sit Ophold ved Universitetet har studeret til Skoleembeds = Examen og især lagt sig efter den latinske Philologie. Han overtog indtil videre de samme Fag og Timer, som Catechet Schmidt havde havt.

Foruden i de befalede Sprog og Videnskaber gives her, som foranført, ogsaa Underviisning i Gymnastik og Sang. Underviisningen i Gymnastik blev indført ved denne Skole i Efteraaret 1829. Directions = Skrivelsen herom af 17de October indeholder blandt andet Følgende:

„Efter Hr. Rectors i Skrivelse af 22 f. M. afgivne Betankning og Forslag i Anledning af Premierlieutenant Flindts Tilbud om at give Underviisning i Gymnastik i Horsens lærde Skole, har Directionen under Dags Dato tilskrevet Skolens Forstandere om bemeldte Premierlieutenant Flindts Antagelse til at give Underviisning i Gymnastik i Skolen som Timelærer imod en Godtgjørelse af 8 Rbd. 2 Mk. Repr. maanedlig fra Skolens Kasse. — Ligeledes bifalder Directionen Hr. Rectors Forslag om, at 4 Timer ugentlig, strax efter den almindelige Skoletid om Eftermiddagen, bestemmes til denne Underviisning saaledes, at to Classer deeltage i hver Læretime, og at Svømmeøvelserne foretages naar og saa ofte Aarstiden og Veiriget tillade det. — Iøvrigt er det en Selvsølge, at denne Underviisning, ligesom enhver anden Underviisning i

Skolen, foretages under Hr. Rectorens Tilhyn og paa den Maade, som De med Læreren aftaler.“

Under 6te Juli 1830 blev endvidere tilstaaet Gymnastiklæreren en Tillægsgodtgjørelse imod at han, saa længe den øvrige Underviisning i Legemsøvelser er ham overdraget, ved Siden ad denne tillige giver Skolens Disciple fuldstændig Anviisning til Svømming „samt fører Opsigt med Disciplenes Svømmeøvelser i det Hele, saalænge Vårstiden tillader at anstille dem, efter nærmere Overlæg og Aftale med Skolens Rector.“ — Ved Dir. Skr. af 17de Octbr. 1829 er fastsat, at alle Disciple ere pligtige at deeltage i Legemsøvelserne og Svømme-Underviisningen, med mindre deres Legemsbefæhning eller Helbredstilstand forbyder det, hvilket i fornødent Fald maa oplyses med Læge-Attest; og efter det nu gjældende, (med megen Insigt og Skionsomhed udarbejdede) Regulativ^{*)} for den gymnastiske Underviisning ved de lærde Skoler, med tilhørende Lærebog af Gymnastik-Directeuren Prof. Nachtgall, (approberet ved Kongl. Resolution af 14 Septbr. 1833, trykt 1834), bør den Discipel, som ved Legemsfeil hindres fra at deeltage i alle Øvelserne, deeltage i dem, hvor det uden Skade kan skee. Ifølge Regulativet § 4 skal Disciplene i November, December, Januar og Februar Maaneder kun deeltage i nogle af de blandede Øvelser ic., og naar Kulden er streng, ophøre Øvelserne aldeles. — Det her i Byen liggende Kyrasseer-Regiment og dets hvidtagtede Chef Hs. Excellence Hr. Generallieutenant Flindt, Stfors af Db. og Dbind., har velvillig overladt

---

*) Blandt de smukke og gode Bestemmelser, Regulativet indeholder, er ogsaa denne (S. 8): „Læreren bør ingenstunde tabe det Maal af Sine, at Discipelen ved disse Øvelser skal dannes til en rask og kraftfuld Mand, men ingenlunde til Konstfærdighed.“ Mange flere gode Regler om Underviisningen og Læreren's Forhold mod Lærlingerne meddeler dette indholdsrige Skrivt.

Skolen Regimentets Ridehuus og Fægtesal til Afbenyttelse i de til Legemsøvelserne bestemte Timer; ligesom Skolen ogsaa afbenytter Regimentets Svømmeslaade. — Svømmesøvelserne begynde om Sommeren ordentligviis først efter Sanct Hans Dag; og finde kun Sted paa Dage, da Vandet har i det mindste 14 Graders Varme og Luften 12 Graders, samt i nogenlunde roligt Veir. Naar Veiret ikke tillader Svømning, bestemmer Regulativet S. 10, at da anden Underviisning i Legemsøvelser gives.

I Sang blev Underviisning ved denne Skole indført, efter min derom giorte Indstilling, fra Nycaar 1834. Underviisningen blev overdraget daværende Adjuuct C. C. N. Balle. Efter at denne Lærer 1836 var befordret til Sognepræst, tillod Directionen ved Skr. af 1ste Octbr. s. N. Skolens Rector at antage Bataillonschirurg Mynster til Lærer i Sang ved Skolen. — Sang-Underviisning har en saa dannende og forædlende Indflydelse paa de Unge, virker og saa fordelagtig paa Smag og Følelse, at den ikke let bør savnes ved nogen Skole, naar det ellers findes mueligt at tilveiebringe den.

Enhver brav og samvittighedsfuld Lærer, der udfører sit Arbejde med Trost og med Kiærlighed til Ungdommen, der i sin Gierning søger ikke sin egen Værelse alene, men har de Unges sande Vel for Dine, der ved redelig Samvirken med mig i Fred og Enighed fremmer Skolens Flor og Værelse, vil finde sin Løn ei alene i sin egen Bevidsthed, men og i Disciples Kiærlighed og Forældres Taknemmelighed! Enhver saadan Lærers Bærd kan Ingen være nærmere eller mere villig til at erkiende og paaskionne, end den Mand, der er sat til at være Skolens Styre, og som altid med et varmt Hierte ønsker Held over hver den, der med ærlig Hu virker til, at den, Fædrelandet og os alle dyrebare, Stiftelse maa svare til sin Hensigt!*)

*) En Fortegnelse over samtlige Lærere, som have gjort Tjeneste

Det er en tiere giort Bemærkning, der ikke er uden Grund, at der i vore Tider skeer saa meget for Ungdommens Underviisning og Berigelse med Kundskaber, men at der ikke altid skeer lige saa meget for Hjertets Dannelse og Forædling, at derfor, medens Forstanden oplyses, Hjertet lidt lades koldt og tomt. Enhver Skolebestyrer bør vist lade det være sig særdeles magtpaaliggende, at Underviisningen kan bære sin bedste Frugt i at danne og forædle Manden, og ingen Leilighed lade gaae forbi, hvor han hos Ungdommen kan nære og fremme en god Tænkemaade, et godt Hjertelag.

Adde, quod ingenuas dedicisse fideliter artes

Emollit mores, nec sinit esse feros.

At det i denne Henseende især er af Bigtighed at fremkalde religiøse Følelser og i det Hele et gudeligt Sind, vil Enhver skionne. Det hørde derfor til de første Ting, jeg, efterat have tiltraadt Rectoratet her 1833, indførde, at Underviisningen hver Morgen begynder med en Psalme eller gudelig Sang*). Vi benytte med lidt Forandring de smukke Morgenpsalmer, Danneffialden Jugemann har digtet til Brug for Skolen i Sorø. Det har glædet mig meget at erfare, at denne Skik

---

ved denne Skole fra 1824 til 1833, findes i Selmers Academiſke Tidender, første Aarg. 3 S. S. 313—11. Det var min Hensigt, ved Efterretningerne især at give en Liste over alle Lærerne her efter den Tid; men da Programmet for især blev noget stort, maatte den m. m. udelades, for at det Hele kunde blive færdigt fra Trykken i rette Tid. Nu er den giort overskødig ved den fuldstændige Efterretning indtil Udgangen af 1840, som de efterhaanden udkomne Hefter af Academiſke Tidender men især 4de Bind 1de Hefte S. 551—55 meddeleer.

- *) Allerede nogle Aar tidligere var den samme Skik indført ved Nyberg lærde Skole; men der sang man hver Dag een og den samme Psalme. — Tingen lader sig, naar Disciplene skulle forblive i deres Classer og dog synges paa een Gang, ikke vel udføre uden hvor Classerne stode til hinanden. Mellemstørene staae da aabne mellem Classerne, indtil Sangen er til Ende.

har ved andre Skoler, hvor Omstændighederne tillode det, fundet Efterligning. — Ogsaa ved andre Midler er der søgt at virke til, at Bravhed og Skiffelighed og i det Hele hvad man kalder en god Tone maatte være herskende blandt Skolens Disciple; og det var utilbørligt, om jeg ikke med Tak til Forsynet, fra hvem al Betsignelse kommer, erkendte, at jeg ogsaa troer at see god Frugt af den Omhu, der anvendes paa Ungdommens Dannelse til Sædelighed og Taffelighed.

Hvormange Timer om Ugen der i denne Skole er tildeelt ethvert af Underviisningsfagene, vil Enhver behagelig kunne see af den Oversigt derover, som er givet i forrige Aars Efterretninger S. 78. Heri er i indeværende Aar ikke skeet nogen væsentlig Forandring; kun kan bemærkes, at der i Aar er anvist 4 (tilførn 5) Timer ugentlig til Græsk i hver af Anden Classes to Afdelinger. Om den længere eller kortere Tid, der i Skolerne anvendes til de enkelte Fag, saavel som om Andet, der dermed staaer i Forbindelse, have adskillige af vore hædrede Skolemand, foruden Andre, yttret sig. Hvad jeg herom har at sige, vil jeg her endnu anføre, inden jeg forlader denne Afdeling om Underviisningen.

Placaten om det lærde Skolevæsen af 22de Marts 1805 foreskrev for samtlige Skoler, at Underviisningen i Græsk og Fransk skulde begynde i 2den Classe, i Lydsk og Geometrie i 3die Classe, i Hebraisk i 4de Classe. Den nu giældende Skoleforordning af 7 Nov. 1809 derimod, ved hvilken „alle andre hidtil givne Anordninger for det lærde Skolevæsen“ bleve ophævede, overlader det (§ 27) til Directionen at bestemme for hver enkelt Skole, i hvilken af Skolens Hovedclasser Underviisningen i ethvert Fag skal begynde. Samme Forordning tillader og (§ 35 og 36), at det ethvert Fag tildeelte Tal af ugentlige Timer kan forøges eller formindskes, naar det findes nødvendigt; alt efter Directionens Bestemmelse. Man maa

da vel have fundet det rettest og bedst ikke at have en for alle Skoler gieldende og uforanderlig Bestemmelse i denne Henseende; man har indseet, at Afvigelser fra det paa nogle Steder vedtagne, kunde paa andre Steder og paa Grund af Omstændigheder være tilladelige; Erfaring har vel og vist, at det for enkelt Nar kan findes tienligt, at tildele et Fag i en eller anden Klasse noget flere eller noget færre Timer end det ellers sædvanlige. Nu at foreslaae igjen at give en almindelig og ufravigelig Bestemmelse for alle Skoler om, i hvilken Klasse Underviisningen i ethvert Fag skulde tage sin Begyndelse, (Tidsfr. for Literatur og Kritik d. N. 5 H. S. 362—65), er, synes mig, at raade til noget, man har prøvet og med god Grund forladt, og hvis Gienoptagelse vilde være en Tilbagegang. Forslaget indrymmer iøvrigt, at Afvigelser fra det Fastsatte maatte tillades „under særdeles Omstændigheder og efter motiveret Andragende fra vedkommende Skolebestyrere.“ Men saa komme vi, med al den anpriste preussiske Eensformighed, tilbage til vort eget. Det er da saaledes ogsaa et stort Spørgsmaal, om noget væsentligt vilde vindes derved, at et bestemt Antal Timer blev fastsat for ethvert Fag, og dette eens for alle Skoler. Ikke alle Lærere kunne med lige Hunsholderiskhed nytte Tiden, og kunne dog være dygtige og gavnende Lærere; paa den anden Side kan der i nogle Fag ved fortrinlige Læregaver og en udmærket god Methode udrettes det samme i kortere Tid som ellers i en længere. En Lærer indskrænker sig til at meddele det netop nødvendige; en anden er saaledes tilfunds, at han gjerne meddeler af sit Kundskabsforraad, og — som gamle D. Worm*)

---

*) 3 sal. Consistorial-Raad U. F. Rosings smukke Ligtale over D. Worm (Horsens 1830) findes ogsaa dette træffende Sted: „Sam var det ikke nok at forberede dem til at bestaae med Hæder i en Examen; — at lade indstrømme i de unge Siæle

— ikke let lader nogen om end fiernere Leilighed unyttet, hvor han kan udvide Disciplenes Indsigter og danne deres Aand. Duffer en Lærer et lidt forøget Timetæl til sit Fag, og det skønnes, at han bruger Tiden samvittighedsfuld, synes dette ikke at burde formenes ham, naar kun intet andet Fag derover tilfidesættes eller forsjønnes. Overalt veed jeg ikke hvorfor en aldeles eensformig Udmaaling af Tiden skal finde Sted. Man forviis sig om, at Læreren er sit Fag voren, at han har Læregaver, og at Ungdommen gjør under ham den Fremgang, som den bør; og saa binde man ham ikke altfor meget i Henseende til Tiden saavel som til Metoden. Man lægge dog ikke saa megen Vægt paa Formerne, at man derover glemmer Aanden!*)

---

al den Kundskabens Fylde, al den Smagens Forædling, al den Aandens Dannelse, som de vare i Stand til at modtage: derefter var det, han trængte, dertil, han med Liv og Staal arbejdede.“

*) Man vogte sig vel for at paalægge for stor Tvang der, hvor Aandsfrihed er meest onstelig! Man vil jo dog ikke gjøre Skolen til en Studenter-Fabrik. Man betænke og, at eet Baand let giver Anledning til flere. Her forlanger nu Een, at en Bestemmelse skal gives for, at hver Underviisningsgjenstand overalt skal begynde i en vis Klasse, og at de til ethvert Fag bestemte Timer skal ufravigelig fastsættes, uagtet Skoleforordningen i liberal Aand tillader at ordne dette efter Omstændighederne; en Anden foreslaaer endog, at der skal være en vis for enhver Klasse opnaaet Alder, inden Nogen maa komme videre; snart kommer vel en Tredie og begiærer, at visse Lærebøger skal være de eneste, som maae bruges, og udelukker derved hartad al Muelighed af engang at faae bedre. Det er hermed ikke min Mening, at jo Bestemmelser og Regler ere fornødne om dette og mere; men man kan ogsaa gaae for vidt i at give Regler og Forordninger. — Der er opkastet det Spørgsmaal: „Hvad skal man gjøre, naar man i en Skole, hvor der i de to nederste Classer anvendes 3—4 Timer paa Tydsk og lige saa meget paa Fransk(?), faaer en Discipel fra en Skole, der ikke kan en Løddel Fransk, men i alle andre Hen-

Græsk er ved denne Skole tildeelt noget mere Tid end ved de fleste andre Skoler. Betænker man, hvor vigtigt dette

---

seender er fuldkommen moden til 3die Klasse?" Jeg svarer: Man sætte ham i 3die Klasse og lade ham ved privat Underviisning indhente saa meget i disse Sprog, at han kan følge med; det vil i Almindelighed hverken være saare vanskeligt eller tage lang Tid. Man har videre spurgt: "Eller naar han ved sin Optagelse i en anden Skole i alle Fag findes moden til 2den Klasse, men træffer Kammerater, som skulle begynde med at lære at kende de græske Bogstaver, hvad skal man saa gjøre med ham, som har læst Græsk i to Aar? skal man lade ham begynde forfra igien og altsaa ligefrem vænne ham til at dovne?" Hertil kan svares: Kan man ikke mage det saa, at han kan læse videre i Græsk, (hvilket dog vel ikke er plad umueligt), da maa den Skolebestyrer, som er en duelig og dygtig Mand, altid kunne ordne det saaledes, at Discipelen tilbørlig fyssefsættes i det Hese, om han og i det enkelte Fag meest kommer til i det første Aar at gientage, hvad tidligere er læst. Efter Skoleforordningen § 58, 5 kan jo endog en studerende Discipel aldeles fritages for at tage Deel i Underviisningen i enkelte Ting, naar han allerede har lært det, som deri er at lære i hans Klasse; og Forordningen kan dog ikke være gaaet ud fra den Forudsætning, at man derved vilde vænne Discipelen til at dovne, men maa have forudsat, at han ligesuldt kunde være tilbørlig fyssefsat. Iøvrigt er det ingenlunde min Mening, at man skulde lade Discipelen i det forudsatte Tilfælde være borte i de græske Timer; han bør deeltage ogsaa i denne Underviisning; men hvad han lærer, vil jo i Begyndelsen vel ikke være stort andet end Repetition. — Fra den private Underviisning skeer det, som enhver Skolemand vil vide, hyppig, at man faaer Disciple, som have gjort en meget god Fremgang i nogle Fag og ere endel tilbage i andre; man søger da at indhente det Manglende uden at standse Fremgangen i det Dyrige; volder det end nogen Uleilighed og Besvær, det lader sig dog gjøre. Men at man for den Aarsags Skyld alene skulde give en saa indgribende Lovbestemmelse som foreslaaet, kan jeg ikke finde hensigtsvarende. Ogsaa den Haardhed i Udtryk, hvormed det preussiske Ministerium har maattet besale, at det foreskrevne Timetal aldeles ikke maatte overstrides der, (Tidskr. f. Lit. og Kr. d. N. 5. S. 366), synes at vidne om, at Tingen ikke har de preussiske Skole-

Sprog er for Aandsudviklingen, hvor meget den græske Litteratur i Indholdsrigighed overgaaer den romerske, hvilken Bægt derfor og de nyere tyske og engelske Skolemænd have lagt paa Græssen som Underviisningsgjenstand i de lærde Skoler, vil man idetvivel maatte indrømme, det ikke er uden Grund, man tildeeler dette Fag en ei ubetydlig Tid. Som Græssen ikke hører til de mindre vigtige, saa hører den ei heller til de lettere Læregjenstande; og opnaaes der, ved at give den noget mere Tid, at Læsningen bliver grundigere og Justigten større, er Tiden vel anvendt. — Det maa iøvrigt ikke glemmes, at Underviisningen baade i Latin og Græsk indbefatter endeel mere end disse Sprog alene. Græske og romerske Oldsager, Mythologie, Prosodie m. m. ere Ting, som der, skiondt de ikke danne særskilte Examens = Rubriker, dog i de til denne Sprogunderviisning bestemte Timer maa meddeles en nogenlunde fuldstændig Kundskab i, da man uden denne ei engang kan forstaae og tilbørlig nytte de Auctorer, hvis Læsning er befaleet.

Om Omfanget, som den historisk = geographiske Underviisning bør have i de lærde Skoler, ere Meningerne noget deelte; men det gjælder her som overalt, hvad Ordsproget siger, at for lidet og for meget fordærver al Ting. Hvad herom siges i Hr. Aldinets Mørchs Program, er sundt og godt og rigtigt. En utilbørlig Udvidelse af denne Underviisningsgjenstand er imidlertid vist nok lige saa lidet gavnlig som af noget andet Fag. Erindres maa det dog altid, at den historiske Underviisning hører til de meest dannende, Aanden og Følelsen opvækkende, og giver Leilighed til at meddele mange

---

mænds Bifald. Om en Lærer i private Timer og uden Betaling vilde ved Underviisning søge at udvide Disciplenes Kundskaber, mon da dette ogsaa kunde ventes ubetinget forbudt ved et preussisk Rescript?

Kundskab, som ikke ved anden Underviisning erhverves. Den tiltaler og Ungdommen særdeles. Fædrelandets Historie har derhos for enhver Statsborger en særegen Betydning, og bør derfor allerede fra Skolerne kiendes med noget større Udførlighed end andre Rigers.*) Men at plage Ungdommen i Historie med unyttig Detail og overflødige Aarstal, er vist nok ikke at rose, saa lidt som i Geographien med Navne ei alene paa ubetydelige Byer**) men og paa en Mængde Bierge, Bierghøider i Fodmaal, Indbyggertal i mange smaae Stæder, og desl. En nyagtig Oversigt, forenet med den nødvendige Detailkundskab, bør vist nok uforbigængelig kræves baade i Historie og Geographie. Men skulde en Lærer i disse Fag (eller i hvilken som helst anden Videnskab) udvide sin Underviisning til en saa overdreven Omstændelighed og Vidtløftighed, som den, hvorpaa Tidsskr. f. Lit. og Krit. anf. St. S. 328—29 anfører nogle Exempler, da har jo en Rector Nynghed til og vil vel forstaae at give Forskrifter eller nærmere Bestemmelser i den Henseende.***)

---

*) Suhms Haandbog giver dertil god Anledning.

**) Riises Geographie indeholder over 6000 Navne. At de, som have Hoved dertil, lære alle disse, kan have sin Nytte; men om Noget ved Examen vilde kræve, at Alle, endog de mindre begavede, skulde have lært alt dette, Rub og Stub, vilde saadant ikke være et billigt Forlangende.

***) En god Lærebog i Historien savne vi vistnok endnu; dog mærkes, at i intet andet Fag er viva vox docentis Hovedsagen som i dette. Bogen maa altid tildeels blive som en Rædning; Foredraget skal give Liv og Aand. At lade Disciple i Historie alene lære en Bog uden ad, f. Ex. Rosfods fragm. Fremstill., leder til de største Latterligheder. — Vil man, som bebudet, udsætte en Præmie for en god Lærebog i Historie, da ønsker jeg, at man ikke alene vil belønne den bedste, men ogsaa de øvrige, der maatte findes anbefaling værdige, eller dog understøtte deres Udgivelse, og saa tillade dem at bruges efter skønnsomt Valg.

At Læreren i Latin eller Græsk skulde tillige bejerge Underviisningen i den gamle Historie, som man har foreslaaet, kunde let blive til Afbræk for sidstnævnte Fag, da den gamle Historie dog indbefatter langt mere end Begivenhederne i Grækenland og Romerriget.*) Lige saa lidet tør jeg bifalde det Forslag, at Læreren i Latin tillige skulde i de samme Timer undervise i Dansk. Det danske Sprogs Grammatik lader sig ikke forme aldeles efter den latinske, og Kundskab til vort Sprogs Historie er uomgængelig fornøden for den, der skal kunne give en god Underviisning i Modersmaalet. Undervises der i begge Sprog under eet, vil det let komme til at skorte paa det ene af dem. En anden Sag er det, at den samme Lærer, der har Latinen i en Klasse, ogsaa kan betroes Danskens, naar han er det voksen. Derimod er det rigtig og med god Grund bemærket, at Lærerne ved en Skole bør, forsaavidt Enhvers Underviisning tillige kan komme til at berøre Modersmaalet, blive enige om visse almindelige Grundfættninger i denne Henseende, saavel som med Hensyn til Retskrivningen. Misforstaaede Begreber om Selvstandighed og Overbeviisning lægge dog undertiden Hindringer i Veien for en Sag, der er af saa megen Vigtighed.**)

Til Fransk er i nogle Skoler anvist næsten lige saa megen Tid som til Græsk. Dette kan jeg efter Latinskolernes

*) Det er en nu temmelig almindelig Førestilling, at den historiske Underviisning i de lavere Classer skal gives fragmentarisk. Efter mit Skøn ophører den derved at være en Underviisning i Historie, da ved denne netop Sammenhængen er af Vigtighed, og ingen historisk Begivenhed bør foredrages, uden dens Sammenhæng med foregaaende og efterfølgende tillige oplyses. En anden Sag er det, at ved Underviisningen med de første Begyndere ikke alle Begivenheder behøve at medtages og kun de vigtigste bør behandles med Udførlighed.

***) Denne Bemærkning er i en lignende Anledning gjort af den fortiente Biskop Tage Müller i Ribe; see Tidsftr. 1839 I, S. 311.

Bestemmelse ikke finde ret hensigtsvarende. I begge de levende Sprog fordres til Examen artium saa meget lært, at Candidaten kan oversætte og forstaae et almindeligt prosaisk Skrivt og har tilbørlig Kundskab i Sproglæren. Dette er her fundet, godt at kunne i Frankten opnaaes ved to Timers Underviisning om Ugen i 5 Aar. *) Hvor betydelig mere Tid anvendes derpaa, anstiller man formodentlig Tale- og Skrive-Ovelser. Disse ere vel nyttige, men i vore Skoler udenfor den egentlige Bestemmelse. Det tydske Sprog, hvis Literatur er saa vigtig for den studerende Ungdom, og som, saa længe man ikke endnu tager fat paa Grammatiken, ei pleier at falde meget vanskeligt, begyndes rettest i de lavere Classer. — At i videnskabelig Henseende Engelsk er et vigtigere Sprog for den Studerende end Fransk, vil man vel engang erkende. Skoleforordningen tillader og, at der i de lærde Skoler maa gives Underviisning i Engelsk; men det har sædvanlig nogen Vanskelighed at faae Lærere deri.

Til en god Underviisning i de to laveste Classer hører det upaatvivlelig, at ingen Lectie sættes for, uden den af Læreren er foretydet (naar det er i Sprog) eller (i Videnskabsfagene) giennemgaaet. Hvad Latin og Græsk angaaer, er dette endog af Directionen foreskrevet som Regel, bl. a. ogsaa for at Disciplene ikke skulle være nøbte til at have Privatlærere til at giennemgaae disse Ting med dem. **) Men ogsaa i de øvrige Sprog og Videnskaber maa det ansees for høift

---

*) Ikke som Selbroes men til Retfærdiggjørelse anfører jeg her, at i de Aar, jeg selv har besørget Underviisningen i Frankt her i Skolen, har ingen herfra Dimitteret faaet ved Ex. art. ringere Character end laud. Der er ogsaa givet l. p. c. Jeg holder mig da her til det gamle Ord: Quod potest fieri per pauca, non debet fieri per plura.

**) Selmers Academiske Tidender, 2den Aarg. 2det H. S. 127.

nødvendigt, da Disciplene i disse Classer endnu aldeles ere at ansee som Begyndere, og det ingenlunde med Billighed kan forlanges af dem, at de skulle feilfrit oversætte f. Ex. et Stykke i Tydsk, som de ikke have hørt tydet eller giennemgaaet. Skulde i en enkelt Time Tiden blive vel knap til ordentlig at giennemgaae og forklare den Lectie, der sættes for, vil allerede noget være vundet derved, at Læreren enten med egne Ord foredrager dens Indhold, (hvilket især i Historie, Religion, Naturhistorie er anvendeligt og nyttigt), eller endog kun af Bogen forelæser Lectien (f. Ex. i Grammatik). At Discipelen hører det Foresatte rigtig læst, Ord og Navne rigtig udtalte, og faaer Forklaring paa de ham ubekjendte Udtryk, vil være ham en god Hielp til siden at lære Lectien, men er ogsaa en Hielp, han bør modtage og har Ret til at vente.

Stipendier 2c. Stipendie-Uddelingen skal efter Skoleforordningen § 123 skee i en Forsamling af Skolens Forstandere til Disciplenes Forældre eller Børgere; Stipendierne maae saaledes efter Forordningens vise forskrivt, ingenlunde gives Disciplene i Hænde. Dette Bud, som ved nogle Skoler uden tvivl har været gaaet ad Glemme, er her stadig tagttaget. Uddelingen skeer hvert Aar paa Raadstuen, hvor Skolens lukkede Klasse staaer. I de senere Aar bliver isvrigt ikke mere bevilget udbetalt end de 5 Rbd., som enhver Discipel har at erlægge til Skolen for Lys og Brænde; alt det øvrige af de almindelige Stipendier oplægges for at komme de unge Mennesker tilgode, naar de meest trænge dertil: ved Afgangen til Univeritetet og i det første Aar af Opholdet der. Herom er udførligere Underretning meddeelt i Skole-Efterretningerne for f. A. S. 80—83, hvortil henvises. For enhver Discipel, som skal kunne bringes i Forslag til fri Skolegang eller til Pengeunderstøttelse, maa behørig Attest om Trang dertil være mig tilstillet. Ansøg, Flid og gode Sæder maae derhos uforbigange-

lig findes hos hver den, der vil vente at komme i Betragtning i denne Henseende*). At samtlige Skole-Beneficiær bevilges af Directionen efter derom af Rector gjort Forslag, men altid kun for eet Aar ad Gangen, vil være almindelig bekiendt.

For indeværende Skoleaar er Understøttelse tilstaaet følgende Disciple.

- a. Høieste Stipendium; at udbetale 5 Rbd., at oplægge 45 Rbd.:
Plesner, Klug, J. F. Uffe, Rosenbajl.

---

*) Man har i Henseende til Moltkes Legat, af hvilket endel Portioner ere tillagte adskillige Latinskoler (denne Skole dog ikke), beklaget, at der, for at Disciple kunne nyde godt af disse, alene forlanges Attest for, at de ere Disciple i Skolen, uden noget videre, altsaa ingen Dplysning om deres Anlæg, Fliid, og Sæder. Det maatte være mig tilladt i den Anledning at bemærke, at efter det Udtog af Fundatsen for Legatet, som er meddeelt i Engelstofts Esterretninger om Rhns. Univers. Soro Academic og de lærde Skoler 1823, 3 og 4 S., S. 363, skal Legatsummen udbetales til Skolens Rector mod dennes Dvitering og Attest om, at de udnævnte Børn leve og »vedbørligen deeltage i Skoleunderviisningen.« Men den usfittige eller usfittelige Discipel kan dog ikke med Rette siges vedbørlig (=: som ved bør, som det bør sig, eller paa tilbørlig Maade) at deeltage i Underviisningen; og da dette Ord ellers maatte staae aldeles overflødig, synes det at give tilkiende, at Bedkommendes Fliid og Forhold ogsaa maa være Gienstand for Attestens Indhold. Derimod er det vist nok, at Hensyn til Anlæg og Evner er udelukket. Fundator har vel enten antaget, at Legatets Bestyrer, som tildeleer Legatpladsene, vil i denne Henseende have iagttaget det fornødne, eller at Legatet allerede opfyldte sin Bestemmelse derved, at Bedkommende, selv med mindre udmærkede Evner, modtog videnskabelig Underviisning. Dog kan den Discipel, som ikke er bestemt til at dimitteres, ikke beholde Legatet længer end til Confirmationen; see l. c. S. 362, hvor ogsaa findes en Bestemmelse, som viser, at Fundator, navnlig med Hensyn til Børnens Sædelighed, ikke har været ligegyldig ved, hvorledes de opføre sig i Skolen. — For de Børn, som ikke undervises i de offentlige Skoler, kræves derimod kun simpel Leveattest og ikke noget Vidnesbyrd om vedbørlig at benytte Underviisning.

b. Mellemste Stipendium; at udbet. 5 Rbd., at opl. 30 Rbd.:

Davidsen, G. M. Kragballe, Bilstrup, H. C. Utke.

c. Laveste Stipendium; at udbetale 5 Rbd., at opl. 15 Rbd.:

Holst, Krag, L. B. N. Kragballe, Larsen.

To Stipendiepladser bleve ubesatte.

Fri Underviisning blev tildeelt: Feyeile, G. Mynster (siden udgaaet af Skolen), Barfoed, Horn, Carstensen. Een Plads blev ubesat. Underviisning for nedsat Betaling er iaar ikke tilstaaet Nogen.

Til Stipendier var Ingen indstillet, som ikke havde faaet laud. i Hoved=Character ved Skole=Examen i Septbr., ei heller, naturligviis, Nogen, over hvis Opsørsel var ført Anke.

Overordentlig Understøttelse af Stipendieoverskudsfonten er iaar tilstaaet Disciplene Klug, Rosendahl, Krag, og Larsen; og af Studerende ved Universitetet, som ere dimitterede fra denne Skole, have iaar følgende modtaget Understøttelse: G. M. Müller, *) J. F. Ingerslev, **) H. J. T. Laub, ***) G. B. H. Tinghuus, L. C. Barfoed, F. C. Brunn, og D. Binzer. ****)

Davidsens Legat er tildeelt Disciplene Davidsen og Rosendahl.

Skole=Bibliotheket. Til Skolens Bogsamling er henlagt en Gaards Axl af Byens Jorder, hvorfor, efter Jordernes Udsiftning, nu havees en Agerlod og et Engkifte.

*) Søn af Dr. philos. Sognepræst J. Müller til Veiby og Lihirke i Sjælland, dimitteret fra denne Skole 1836.

**) Dimitteret fra denne Skole 1837; Søn af Pastor H. Ingerslev, nu i Sjælland, tidligere til Vivild ved Randers.

***) Søn af Pastor Laub til Frørup i Fyen, dimitteret herfra 1838.

****) Om disse sidstnævnte kan sees Efterretningerne fra denne Skole for indeværende og for forrige Aar. — Stipendiekassen uddeler iøvrigt ikke aarlig sine samtlige Indtægter; endee gjøres hvert Aar frugtbringende.

Disse ere bortfæstede mod en aarlig Afgift, for Tiden i Alt 38 Rbd. (26 Rbd. af Agerlodden, 12 Rbd. af Engskiftet). Desforuden har Stifteren af Stamhuset Nørholm ved Varde, nu afdøde Statsraad Andreas Charles Teilmann, ved Stamhusets Crectionsbrev af 2den Febr. 1790, 21de Artikel, tillagt Horsens lærde Skole (saavel som adskillige andre af de lærde Skoler) til Bogsamlingens Forøgelse aarlig 20 Rbd., som udbetales fra Stamhuset hvert Aar efter Enabsting. Her havees altsaa for Tiden aarlig 58 Rbd. til at kiøbe Bøger for. Særskilt Tilskud af Skolens Kasse har ikke været Bibliotheket tilstaaet. Dette kom imidlertid ved et stort Indkiøb paa Bogauktionen efter sal. Prof. D. Worm i en ikke ubetydelig Giæld, som, da dog ikke alt Indkiøb af Bøger derefter har kunnet ophøre, først i indværende Aar bliver aldeles dækket. Da Bogsamlingen saaledes i de senere Aar ikke meget har kunnet forøges, og savnede endeel vigtige nyere Skrifter, har Directionen nylig tilstaaet 100 Rbd. af Skolekassen som Tilskud til Bibliotheket, hvorved dette vil blive i Stand til at udfylde nogle af dets vigtigste Mangler.

Gaver til Skolen. Denne Skole har havt det sielbne Held, til forskiellig Tid at modtage Foræring af værdifulde Oliemalerier forestillende berømte Mænd. Herom følgende.

Bed Gavebrev af 22 Juni 1821 skienkede Peder Høegh Guldbergs*) Enke, den endnu levende værdige Enke=Frue Willadsen her i Byen, til Skolen fire Malerier af: Morten Luther, Philip Melanchthon, disses Belynder Churfyrste Johan Frederik af Sachsen, og Erasmus Rotterodamus. De havde tilhørt sal. Geheime=Raad Dve Høegh Guldberg, Horsens lærde Skoles uforglemmelige Belynder, og

*) Om ham see Nyerups Lit. Lex. S. 208.

de to forstuvante menes at være malede af Lucas Cranach. Disse smukke Stykker ere ophængte i Skolens øverste Klasse.

I Aaret 1828 bekostede de daværende Lærere ved Skolen: Conrector (senere Rector, nu Professor) N. B. Dorph, Adjunct (nu Overlærer) B. Storm, Adjunct (nu Præst i Thyrsfød) J. C. Schmidt, og constitueret Lærer (senere Adjunct, siden død som Præst) J. N. Hornbech „af Agtelse og Venfskab“ et Malerie af Skolens gamle værdige Rector Professor Dlaf Worm. Det blev udført af Maler S. M. Jørgensen fra Aarhus, og hænger nu over Cathederet i øverste Klasse saaledes, at det giennem Vinduerne ligesom kan sees ogsaa i de andre Classer. Skolen har saaledes den Glæde, daglig at kunne stille sig for Dine Billedet af den fortiente Mand, hvis Aand stedse omsvæve denne ham saa dyrebare Stiftelse! — H. M. Kong Frederik den Siette lod for nogle Aar siden en Copie tage af dette Stykke til Samlingen af berømte Mænds Billeder paa Frederiksborg.

I Aaret 1837 skienkede Hr. Cand. juris J. Worm til Skolen en Samling af Portraiter af Wormernes Slægt. Samlingen har i sin Tid tilhørt Rector J. Worm i Aarhus, og derefter Giverens Fader Rector D. Worm her. Det var Giverens Dnske, at denne mærkværdige Samling skulde ophænges i et eget dertil bestemt Værelse; men da man intet saadant har havt dertil, henstode de hidtil i Skolebibliotheket og formindskede den allerede knappe Plads der, indtil i indeværende Aar et Værelse ovenpaa, som ellers hører til den Skolens Rector indrømmede Beboelsesleilighed, men som Giveren selv ved sin Nærvarrelse her udsaae, er indrømmet dertil.

En lige saa stor som sjelden Prydelse har Skolen i fire Billeder af hæderlige Mand, der engang have været Disciple i Skolen, og siden erhvervet sig et berømmeligt Navn. Disse ere: Erkebiskop Svane, Poul Løvenørn, Dve

Høegh Guldberg, og Stephan Hofgaard Cortsen, Justitiarius i Høieste Ret. For at Ungdommen, som oplæres og dannes her, kunde opmuntres til at tage Exempel af disse Hædrede, der, tildeels som fattige Folks Born havde arbeidet sig frem til at blive saadanne Mand, og faae Lyft til at træde i deres Fodspor, lod den i sin Tid hæderlig bekiendte Mand Mourids Frydensberg*) i Kiøbenhavn disse smukke Stykker male, paa Kobberplader, og stankede Skolen dem, hvor de nu hange i øverste Klasse. De tre førstnævnte Stykker siges at være udførte af den berømte Portraitmaler J. Juel eller dog under hans Tilsyn. Bagpaa Stykkerne har Givoren ladet male en Underretning om de Mand, som ere afbildede. Disse aftrykkes her.

1. „Hans Eminence Erkebiskop Hans Svane, født i Horsens Aar 1606 d. 27de Marts, hvor hans Forældre vare Borgemeister Hans Olesen Riber og Anna Svane. Han blev oplært i Horsens latinske Skole indtil Aar 1620, hvorefter han udmærkede sig saaledes ved Flid i Studeringer, at han Aar 1635 blev Professor i det Hebraiske Sprog, 1646 Professor i Theologien, 1655 Biskop over Sialands Stift, og saaledes ved Trofskab og Nidfiærhed for det Kongelige Huus, at han efter Souverainiteten blev Kongelig Etats-Raad, Assessor i Høieste Ret, Præsident i Consistorio, Erkebiskop, og Herre til Svenstrup.“

2. „Hans Excellence General Povel Løvenørn, født i Horsens Aar 1686, hvor hans Fader var Bedemand Wendelboe. Han var Discipel i Horsens latinske Skole indtil Aar 1704. Efter at han havde taget sine tre academiske Examina, reisde han til Rusland for at gjøre sin Lykke i Krigsstanden.

---

*) Af en blomstrende og anseet Slægt her i Horsens.

Ved Rettskaffenhed og Tapperhed som Lieutenant og Capitain vandt han Czarens Yndest, der Aar 1710 udnævned ham til Oberstlieutenant og sin General=Adjutant. Aar 1711 blev han optaget blandt den danske Adels med Tilnavn Levenørn. 1712 blev han Oberst og Kongelig General=Adjutant i sit Fædreland; 1719 d. 6 Novbr. Generalmajor; 1722 d. 6te Jan. Gesandt ved det russiske Hof; d. 16de April s. A. Ridder (s: Storkors) af Dannebrog; 1725 d. 14 Novbr. Stifts=befalingsmand over Aarhus Stift og Amtmand over Stiern=holms og Haareballegaards Amter. 1730 Ober=Krigs=Secretair. 1731 d. 12te Marts Geheime=Raad. 1732 d. 28de November Generallieutenant af Cavalleriet. 1738 d. 20de Mai General. 1739 d. 28de Novbr. Ridder af Elephanten. Bar og Herre til Bregentved.“*)

3. „Hans Excellence, Geheime=Raad Dve Høegh Guldberg, født i Horsens Aar 1731 d. 1ste Septbr., hvor hans Forældre vare Bedemand Jørgen Høegh og Helene Dorothea Guldberg. Han blev underviist i Studeringer i Horsens latinske Skole indtil i Aaret 1749. Tog derefter sine academiske Examina med Berømmelse, og i Aaret 1761 d. 29de Mai blev Professor i Veltalenheden og Historien ved det Kongelige Ridder=Academie i Sorø; Aar 1764 Informator hos Hans Kongelige Høihed Arveprinds Frederik; 1770 den 14de Mai Statsraad; 1774 den 11te Octobr. Geheime=Cabinets=Secretair hos Hans Maiestat Kongen; 1776 den 14de Mai tillige Stats=Secretair med Rang som Ober=Secretairer; 1777 d. 29de Januar Ridder af Dannebrog; d. 11te October samme

---

*) Den Tale, som blev holdt af Rector Professor Kraft ved Høitideligheden paa Skolen, da de tre Stykker bleve ophængte, er trykt og særskilt udgivet under Titel: De ædlestes Dymuntringer for den studerende Ungdom. Odense 1782.

Har blev han optaget iblandt den danske Adel med Tilnavn Høegh-Guldberg; 1780 d. 11te October Geheime-Raad *)."

4. „Hans Høivelbaarenhed Conferentsraad Stephan Hofgaard Cordsen, født i Horsens Aar 1727 d. 22 Octbr., hvor hans Forældre vare Kloibmand og Kirkeværge Claus Cordsen og Giertrud Hofgaard. Fra Horsens Skole blev han i Aaret 1745 dimitteret, og samme Aar efter udstanden Examen artium antaget inter cives academicos. Tog derefter Examen philosophicum og Examen juridicum med Berømmelse og bedste Character. Aar 1754 d. 25de Januar blev han Assessor udi Hof-Retten; 1759 d. 12 Jan. Assessor udi Høieste Ret; 1762 d. 19 Novb. virkelig Justitsraad; 1769 d. 5 Mai Statsraad; 1773 d. 4 Septb. virkelig Statsraad; 1776 d. 10de Mai Conferentsraad; 1790

---

*) D. H. Guldberg blev 1784 Statsminister; han førde Protocolen i Statsraadet indtil den mindeværdige 14de April s. A. Blev derefter Stiftamtmand i Aarhus, og var det til 1802, i hvilken Embedsstilling han ogsaa blev Horsens Byes store Betsgjører. Udgav 1794 sin clasfiste Oversættelse af det Nye Testamente. Døde paa Hald 1808. — Samvar af Kong Christian den Syvende skänket en Kongl. Obligation paa 100000 Rbd.; men den brave og uegennyttige Mand havde aldrig villet gjøre sin Ret enten til Hovedstol eller Renter gjeldende; den fandtes efter hans Død unyttet henliggende, og blev af hans ligefindede Børn indsendt til Tilintetgiørelse. — Det er en Feiltagelse, naar der i Prof. Molbechs interessante Udgave af Rosenstand Gøiffes Efterretninger om den danske Skueplads, Kbhvn. 1839, siges i Fortalen S. XV., at Guldberg 1782 endnu ikke var Geheimeraad. — I Pseudonymen Carl Bernhards Fortælling Gamle Minder, Kbh. 1841, tales i 2den Deel S. 397 som om D. H. Guldberg var en Præsteføn fra Norge. Dette er en lige saa stor historisk Usandhed som hvad der i samme Skrift, S. 378, 380 yttres om D. H. Guldberg som Mennecke, hvor denne ædle, gudfrygtige, grundlærde og høifortiente Mand skizzeres hartad som et moralsk Uhyre, og Forfatteren ikke undseer sig ved at sige, at hans sive, ubøielige Ansigtstræk vidnede om en iidskold Siæl. Men den Bog er da i alle Maader kun en Roman.

d. 17de Decbr. blev til Beviis paa Kongens Velbehag over hans udviste Duellighed i de næste tre Aar, han forestod Justitiarii Embede, udnævnt til Vice-Justitiarius i Høieste Ret. 1792 d. 30 Novemb. Ridder af Dannebrog. Virtute decet non sanguine niti. Claudian."

Under disse Paasfrivter findes endnu nogle Linier, næsten eenslydende paa alle Stykkerne. Paa D. H. Guldbergs lyder denne Efterskrivt saaledes: „Med Dnske, at denne store og gode danske Mand af Kongen paaskjønede, af Fædrenelandet ærede, og ved Flid i Studeringer forhvervede Fortienester maae tiene alle de i Horsens latinske Skole Studerende til Opmuntring, er dette hans Portrait givet til Skolen 1782 af Mourids Frydensberg.“*)

Denne skønne Samling af Afbildninger af hæderlige Mænd, der engang vare Skolens Disciple, er i Aar blevet forøget med Billedet af den for ikke længe siden afdøde Pastor Jens Hornsyld, R. af D. Denne Mand var en Bæversøn fra Horsens, hvis Fader boede i Gaden Rippervig nærved Nørregade; og var 18 Aar gammel, inden han kom i Skolen. I en her ved Skolen værende Bog over Disciplene har han selv under sin Skolegang indført sit Ungdoms-Levnedsløb saaledes: „Jeg Jens Hornsyld er født i Horsens 1757 d. 22de Octbr. Min Fader er Rasmus Hornsyld, Bæver, og min Moder Anna Margrete Rasmusdatter, som begge leve. I de allerførste Grundvolde saavel i Børnelærdommen som i Christendommen blev jeg underviist af min egen Fader, og i Regning og Skrivning af Skoleholder Rasmus Bryde indtil mit 12te Aar. Efter den Tid vilde min Fader, at jeg skulde lære hans Handværk, som jeg og forblev ved i næsten 6 Aar. Men

---

*) Denne brave Mand har udgivet Skrivtet: Det danske Oldenborgske Kongehus i Bers og Kobber. Kbh. (1763). 4.

som jeg bestandig havde fundet en Drivt hos mig til Studeringer*), saa slog jeg mig med min Faders Tilladelse til dem. Først nød jeg privat Underviisning af Tredie-Lectie-Hører Hr. Kattrup i 11 Uger, og i den Tid lærde jeg Aurora, Donat, (lat.) Grammatica, og 5 Bøger i Eutropius. Da satte hvi lærde Hr. Magister og Rector Tauber mig, for at opmuntre min Flid, nederst i Tredie Lectie ved Mortensdags Tid (1775**). — Denne hrave Rector viisde ham en faderlig Kiærlighed i Skolen, og forudsaae den udmærkede Mand, han vilde vorde.

J. Hornslyd blev en Mand, der med udbredte theologiske Kundskaber forenede en levende Tro og glødende Iver for Christendom og for alt Gødt. Lige udmærket som Prædikant, som Sælesørger, naar han læsde med sine Confirmander, i Skriftestolen, ved Sygefengen, overalt meddelende Religionens Underviisning Haab og Trøst; blev han en i stelden Grad gavnvirkende Præst***). I det selskabelige Liv oprømt lod han sin Tale efter Pauli Bud være yndelig, krydret med Salt. Uroffelig Overbeviisning om Christendommens hvie Sandheder,

*) Hans Lyst til Læsning var saa stor, at han, efter gamle Folks Fortælling her i Horsens, fik Hug af Faderen, der ellers var en brav og gudfrygtig Mand, fordi han ved at læse forsømde at være. Men Intet formaaede at dæmpe hans Lærelyst. Omfieder gav Faderen sit Samtykke til, at han kom i Skolen.

***) Hans 5 Aar yngre Broder David Hornslyd var født d. 9 Sept. 1762, kom (efter at være underviist af Skoleholder Peder Soel) i Latinskolen med Broderen 1775. Blev Borgemeester i Aalborg og Etatsraad. Døde 1835.

*) Af J. Hornslyds Skrifter ere de vigtigste: 1) Tanker ang. den offentlige Gudsdyrkelse. 2) Præsten Hornslyd og hans Confirmander; først trykt i Aarhus 1822. Andet Dylag Kbh. 1832. 3) Betragtninger over Bibelen; 3 Dele. Foran dette findes hans Billede i Kobberstik. — Mag. Lindberg tilægnede ham sit hebraiske Lexicon.

varm Kierlighed til Konge og Fædreland, inderlig Følelse for ædle Mennesker og store Handlinger i Fortid og Nutid gav hans Samtaler en Mand og et Liv, hvorved Alle faldt sig tiltrukne. Af Sang var han en stor Under; med smuk Stemme, med hoi Røst og med levende Følelse sang han, hvad enten de gamle Psalmer, især Kingos og Brorsons, trøstede hans Hierte*), eller Kæmpevisens ringende Toner lode fra hans Læber, eller han i Bænkelag, glad med de Glade, istemmede muntre livelige Viser. Ved Landsfaderens Naade forlevet fra et Embede, i hvilket ikke de præstelige Sysler men de verdslige Forretninger begyndte at falde den nu aldrende Mand for tunge, anvendte han sit Oium til at udarbejde aandsfulde, indholdsrige Skrifter, i hvilke han nedlagde sin Overbeviisning om Bibelen som Guds Ord, og Christendommen som en guddommelig Aabenbaring, og søgte at gjøre de Sandheder, der havde udgjort hans Livs Lykke, levende for Ungdommen, overbeviseude for Læge og Lærde, stadfæstede ogsaa ved Lærdoms Vidnesbyrd. — Et uheldigt Fald ned ad en Trappe nogle Aar før hans Død havde nær gjort den alderstegne Mand til en Krøvling paa de gamle Dage; vor nuregerende allernaadigste Konge, der, ligesom Hendes Maestæt Dronningen, høilig elskede den værdige Gamle og tidt havde vist ham Deeltagelse og hædreude Opmærksomhed, den han varmt paaskjønede, lagde ogsaa her sit sømme Hierte for Dagen ved heimodig Gave af en kunstig indrettet mekanisk Stol, der meget lindrede den Svages Lidelser; hvilende i denne fuldendte Oldingen Fredie

---

*) Ved at berede en haardnakket Misdaeder til Døden lykkedes det ham omsider at smelte den forhærdeude Synders Hierte ved at synge Psalmer med ham. Dette har han selv fortalt mig, og jeg troer, at det bør opbevares og efterlignes. Men Hovedsagen er, at Præsten selv har den fulde og faste Overbeviisning, hvoraf baade Sang og Tale faae deres Kynde.

Deel af sine Betragtninger over Bibelen (om det Nye Test.). Ved Guds Godhed kom han igien saavidt til Helsen og Førlighed at han kunde gjøre en Reise til sit kiære Fyldland og giense sin elskede Fødeby. Han nød i Svaghedens Dage om og kiærlig Pleie, og hensev i en Alder af 83 Aar. — Da Lidet er skrevet om denne Mand's Levned og om hans Aand og Tænkemaade, der isvrigt bedst affspeile sig i hans Skrifter, har jeg troet at burde meddele her disse Træk til en Skildring af ham.

Saaledes har nu Skolen ogsaa Billedet af denne herlige Fostersøn, der, uden, som hine foransførte, at svinge sig op til de høieste Posten i Staten, dog ved sin levende Aand, christelige Vandel, hæderlige Virken, saavel som ved sine Skrifter til christelig Aands Udbredelse har vundet sig et æret Navn. Det smukke Oliemalerie, foræret hertil af den Afvodes ædle Pleiedatter Frøken Munk, skal, med Guds Hielp, for en lang Fremtid være et skient Exempel for Ungdommen, og vise det aabne, ædle, af varm Følelse for Gud og Menneffer glødende Ansigt, og Dannebrogge paa hans Bryst. Sid de mange Herliges Billeder, som smykke denne Skole, stedse være de Unge her til bestandig Efterligning! —

Det er ikke uden Betydendhed, at man lægger Mærke til, hvilke udmærkede Mænd en Lærestalt har frembragt. Det er ikke uden Grund, at man antager, at den Aand og Tænke maade, en Lærestalt har viist at vække og nære, vil vedligeholde sig og gaae i Arv til efterfølgende Slægter. Har Lyst til Kundskab og Lærdom, har oprigtig Gudsfrøgt, sand Færenelandskiærlighed, dannis Trofskab mod Kongen og Kiærlighed til Kongehuset viist sig levende at boe i en Skoles Fostersønner, og det giennem et langt Tidsrum: da har man Grund til at vente en lige Aand næret og bevaret der for al Fremtiden. Det gielde ogsaa altid om denne Skole! Det var med en

fand Kongelig Wiisdom, at Kong Frederik den Tredie, høilovlig Ihufommelse, spurgde dem, der raadede ham til at nedlægge Frederiksborg Skole: hvor man turde ødelægge den Skole, der havde dannet saadanne Mænd som Biskop Thomas Ringo. Det er vel og for en Deel dette Hensyn, der, om end ei hos Alle tydelig bevidst, har giort, at man, under de Forslag, der i den nyeste Tid ere giorte om at nedlægge endeel af Latinskolerne, dog eenstemmig har raadet til at beholde alle Cathedral-skolerne, fra hvilke nemlig især mange berømte og hæderlige Mænd ere udgaaede, og det uagtet et Par af dem, de i Viborg og Ribe, just ikke kan siges at have nogen meget beqvem Beliggenhed med en folkerig Omegn. I Jagerslevs Skrivt om det lærde Skolevæsen S. 473 er peget paa Horsens Skole som en af dem, der efter den Forfatteres Mening kunde være at nedlægge. Skulde, mod Formodning, saadant Forslag nogensinde fremkomme paa allerhøieste Steder, da styre Guds Forsyn det saa, at der altid paa Dannemarks Kongestol maa være den Mand, der, i Mindet om saadanne Lærdommens Benner, saadanne Kongens og Fædrelandets Mænd som en Erkebisp Svane, en Dve Høegh Guldberg, en Jens Hornshold, og de mange flere Hæderlige, vil, lig hiin Frederik den Tredie, svare: Er der kommet saadanne Mænd fra Horsens Skole, tør vi da lægge den øde?! —

Hoved-Examen i Horsens lærde Skole for 1841 tager sin Begyndelse Mandagen den 13de Septbr., og fortættes derefter hver Dag fra Kl. 9 til 1 og fra 3 til 6 i følgende Orden.

Mandag den 13de September.

Formiddag.	Candidaterne.	Latin og Lydst.
Eftermiddag.	Candidaterne.	Historie, Geographie, Mathemat.

Tirsdag den 14de September.

Formiddag.	Candidaterne.	Græsk, Hebraisk, N. T.
Eftermiddag.	Candidaterne.	Fransk, Religion.

Onsdag den 15de September.

Formiddag.	4 Classe.	Latin.
	1 Classe.	Latin.
Eftermiddag.	2 Classe.	Græsk.

Torsdag den 16de September.

Formiddag.	4 Classe.	Historie og Geographie.
	3 Classe.	Historie.
Eftermiddag.	3 Classe.	Geographie.
	2 Classe.	Religion.

Fredag den 17de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Mathematik.
Eftermiddag.	2 og 1 Classe.	Dansk.

Mandag den 20de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Græsk.
Eftermiddag.	3 og 2 Classe.	Naturhistorie.

Tirsdag den 21de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Hebraisk.
	1 Classe.	Religion.
Eftermiddag.	2 Classe.	Latin.

Onsdag den 22de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Franst.
	1 Classe.	Naturhistorie.
Eftermiddag.	1 Classe.	Historie og Geographie.

Torsdag den 23de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Religion.
	1 Classe.	Græsk.
Eftermiddag.	2 Classe.	Historie og Geographie.

Løverdage den 25de September.

Formiddag.	4 Classe.	Græsk N. T.
	3 Classe.	Latin.
Eftermiddag	Nr. 3 1/2	Syngeprøve med hele Skolen.

Mandag den 27de September.

Formiddag.	4 og 3 Classe.	Lydst.
Eftermiddag.	2 og 1 Classe.	Lydst.

(De skriftlige Prøver ere udførte, førend disse mundtlige begynde. Gymnastik- og Svømme-Prøve er tidligere foretaget.)

Videnskabernes og Skolens Belyndere og Venner indbydes herved til at overvære Examen.

Prøven med de nye Disciple vil blive foretaget Mandag den 4de October Formiddag Kl. 10.
